

ŠTATISTICKÝ
ÚRAD
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Sociálna ochrana v Slovenskej republike v roku 2020

(podľa metodiky ESSPROS)

DEMOGRAFIA
A SOCIÁLNA ŠTATISTIKA

Kód: 021022

Okruh: Demografia a sociálna štatistika

Dátum: november 2022

Sociálna ochrana v Slovenskej republike v roku 2020 (podľa metodiky ESSPROS)

Sekcia sociálnych štatistík a demografie

Generálna riaditeľka sekcie: Ľudmila Ivančíková

Odbor štatistiky životnej úrovne obyvateľstva

Kontaktná osoba: Róbert Vlačuha, tel. +421/2/50 23 62 09

2022

Autori publikácie: Róbert Vlačuha
Monika Rákošová

Grafická úprava (obálky): Tomáš Miško

Štatistický úrad Slovenskej republiky
Informačný servis
Lamačská cesta 3/C
840 05 Bratislava 45
tel. +421/2/50 23 63 35, +421/2/50 23 63 39
e-mail: info@statistics.sk
www.statistics.sk

ISBN 978-80-8121-869-9 (online)

Rozmnožovanie obsahu tejto publikácie, ako aj jednotlivých častí, v pôvodnej alebo upravenej podobe pre komerčné účely, je možné len s písomným súhlasom Štatistického úradu SR. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

OBSAH

	strana
Úvod	1
1. Príjmy a výdavky na sociálnu ochranu	2
1.1. Príjmy na sociálnu ochranu v SR	3
1.2. Výdavky na sociálnu ochranu v SR	5
1.2.1. Výdavky na účel choroba/zdravotná starostlivosť v SR	8
1.2.2. Výdavky na účel zdravotné postihnutie (invalidita) v SR	10
1.2.3. Výdavky na účel staroba v SR	12
1.2.4. Výdavky na účel pozostalí v SR	14
1.2.5. Výdavky na účel rodina/deti v SR	15
1.2.6. Výdavky na účel nezamestnanosť v SR	17
1.2.7. Výdavky na účely bývanie a sociálne vylúčenie v SR	19
2. Výdavky na dôchodky v SR	22
3. Počet poberateľov dôchodkov s elimináciou duplicity v SR	23
4. Zdroje údajov a informácií	25
5. Literatúra	25

Skratky a symboly

ESSPROS - The European System of integrated Social Protection Statistics (Európsky systém integrovanej štatistiky sociálnej ochrany)

AZÚ - administratívne zdroje údajov

ES - Európske spoločenstvo

EÚ - Európska únia

HDP - Hrubý domáci produkt

mil. - milión

MF SR - Ministerstvo financií SR

MIRRI SR - Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR

MO SR - Ministerstvo obrany SR

MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

MS SR - Ministerstvo spravodlivosti SR

MV SR - Ministerstvo vnútra SR

NISD - neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam

SAD - Slovenská autobusová doprava

s. c. - stále ceny

SNÚ - sektory národných účtov

SR - Slovenská republika

SZČO - samostatne zárobkovo činné osoby

ŠÚ SR - Štatistický úrad Slovenskej republiky

VÚC - vyššie územné celky

VZPS - výberové zisťovanie pracovných síl

PPS - Purchasing Power Standard (PKS - Parita kúpnej sily). Je teoretický výmenný kurz peňažných mien jednotlivých krajín, zohľadňujúci cenové hladiny nakupovaných tovarov a služieb v týchto krajinách. Je možné ho chápať aj ako cenový index porovnávajúci ceny tovarov a služieb v daných krajinách. Slúži na reálnejšie vyjadrenie rôznych ekonomických súvislostí, než aké poskytujú oficiálne výmenné kurzy peňažných mien daných krajín. Všetky údaje v publikácii vyjadrené v PKS sú platné k 4.11. 2022.

: údaje nie sú k dispozícii

0 údaj nulový alebo blízky nule

x zápis nie je možný z logických dôvodov

V tabuľkách uvedené celkové sumy čiastkových údajov nemusia vždy zodpovedať ich súčtu, nakoľko sú vypočítané z nezaokrúhlených údajov a až následne sa zaokrúhľujú.

ÚVOD

Zmluva o založení Európskeho spoločenstva¹ stanovuje podporu vysokej úrovne sociálnej ochrany a rozvoja ekonomickej a sociálnej previazanosti členských štátov ako úlohu Spoločenstva.

Z dôvodu monitorovania vývoja sociálnej ochrany v členských štátoch EÚ Európska komisia vyžaduje dostupnosť k aktuálnym a podrobným údajom a informáciám o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch. Jedným zo základných nástrojov štatistického sledovania sociálnej ochrany je **Európsky systém integrovanej štatistiky sociálnej ochrany** (metodika ESSPROS).

Počnúc rokom 2008 (referenčný rok 2006) poskytujú členské štáty EÚ údaje na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007² o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) a štyroch implementačných nariadení Komisie:

- Nariadenie Komisie (ES) č. 1322/2007³, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007 o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS), pokiaľ ide o vhodné formáty na zasielanie údajov, zasielané výsledky a kritériá merania kvality pre základný systém ESSPROS a modul o poberateľoch dôchodkov;
- Nariadenie Komisie (ES) č. 10/2008⁴, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007 o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS), pokiaľ ide o vymedzenie pojmov, podrobné klasifikácie a aktualizáciu pravidiel zverejňovania údajov základného systému ESSPROS a modulu o poberateľoch dôchodkov;
- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 110/2011⁵ z 8. februára 2011, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007 o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS), pokiaľ ide o vhodné formáty na zasielanie údajov, zasielané výsledky a kritériá merania kvality pre modul systému ESSPROS o čistých dávkach sociálnej ochrany;
- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 263/2011⁶ zo 17. marca 2011, ktorým sa vykonáva nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007 o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS), pokiaľ ide o začiatok zberu úplných údajov pre modul systému ESSPROS o čistých dávkach sociálnej ochrany.

Štatistický systém ESSPROS pozostáva z nasledovných modulov:

- Príjmy a výdavky na sociálnu ochranu,
- Kvalitatívne informácie (popisy programov sociálnej ochrany a popisy vyplácaných dávok),
- Počet poberateľov dôchodkov s elimináciou duplicity,
- Čisté výdavky na sociálne dávky.

Publikácia „Sociálna ochrana v Slovenskej republike v roku 2020 (podľa metodiky ESSPROS)“ zaznamenáva hlavné trendy vývoja sociálnej ochrany v Slovenskej republike za programy sociálnej ochrany. Obsahuje analýzu príjmov a výdavkov na sociálnu ochranu a údajov o poberateľoch dôchodkov v Slovenskej republike v roku 2020.

¹ https://www.slov-lex.sk/static/prilohy/SK/ZZ/2004/185/20040414_3029367-2.pdf

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0458&from=EN>

³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1322&from=EN>

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0010&from=EN>

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0110&from=EN>

⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0263&from=EN>

1. Príjmy a výdavky na sociálnu ochranu (bez odčítania daní a sociálnych odvodov platených z dávok)

Metodika „Základného systému“ ESSPROS“ stanovuje definície a popisuje triedenie programov sociálnej ochrany za účelom zostavenia účtu systému sociálnej ochrany štátu. Systém sociálnej ochrany tvoria programy sociálnej ochrany. Podmienkou je, aby bolo možné za takto definovaný program zostaviť osobitný účet príjmov a výdavkov. Za program sa považuje zvláštny súbor pravidiel podporovaných jednou alebo viacerými inštitucionálnymi jednotkami, ktoré riadia úhradu dávok sociálnej ochrany a ich financovania. Zvláštny účet príjmov a výdavkov znamená prístup k celým a rozpisným záznamom o zdrojoch a použití počas účtovného obdobia.

Programy sociálnej ochrany sa sústreďujú výlučne na prerozdelenie a nie na produkciu. Sú podporované inštitucionálnymi jednotkami, samy inštitucionálnymi jednotkami nie sú.

Programy sociálnej ochrany v SR

Č.	Názov programu	Č.	Názov programu
1	Nemocenské poistenie	13	Sociálne poistenie - silové zložky
2	Dôchodkové poistenie - ukončený program	14	Sociálne zľavy na cestovnom
3	Poistenie v nezamestnanosti	15	Sociálne služby - VÚC
4	Zdravotné poistenie	16	Garančné poistenie
5	Štátna sociálna podpora	17	Rezervný fond solidarity
6	Štátna sociálna pomoc	18	Starobné poistenie
7	Imputované dávky - verejný sektor	19	Invalidné poistenie
8	Imputované dávky - súkromný sektor	20	Starobné dôchodkové sporenie
9	Sociálna pomoc miestnej samosprávy	21	Politiky trhu práce
10	Úrazové poistenie	22	Príspevky na dôchodkové sporenie
11	Doplňkové dôchodkové sporenie	23	Daňový bonus na dieťa
12	Sociálne služby - NISD a súkromný sektor		

Príjmy programov sociálnej ochrany sú v "základnom systéme" ESSPROS klasifikované podľa druhu (sociálne príspevky, príspevky verejnej správy, transfery z iných programov a iné príjmy) a podľa pôvodu (podľa SNÚ číselníka), tzn., z ktorých inštitucionálnych sektorov pochádzajú.

Sociálne príspevky sú náklady, ktoré vznikajú zamestnávateľom v mene ich zamestnancov alebo chráneným osobám na zabezpečenie nároku na sociálne dávky.

Príspevky verejnej správy sú náklady verejnej správy na riadenie verejných nepríspevkových programov a finančnej podpory, ktorú verejná správa poskytuje iným národným programom sociálnej ochrany

1.1 PRÍJMY NA SOCIÁLNU OCHRANU V SR

Príjmy na systém sociálnej ochrany v úhrne v SR v roku 2020 dosiahli 18 443,7 mil. eur (20,0 % z HDP) a 15 576,2 mil. eur v stálych cenách roku 2010.

Tab. 1.1 Príjmy na sociálnu ochranu v SR podľa druhu v SR, 2020

Ukazovateľ	mil. EUR	mil. EUR s. c. 2010	mil. EUR na obyv.	PKS na obyv.	% z príjmov spolu	% HDP	Index 2020/2019
Celkové príjmy na sociálnu ochranu v SR podľa druhu	18 443,7	15 576,2	3 378,7	4 098,4	100,0	20,0	102,1
Príjmy podľa druhu							
Sociálne príspevky	13 677,3	11 550,8	2 505,5	3 039,2	74,2	14,1	103,2
Sociálne príspevky zamestnávateľov	9 381,8	7 923,2	1 718,7	2 084,7	50,9	10,2	103,2
Aktuálne sociálne príspevky	9 138,0	7 717,3	1 674,0	2 030,6	49,5	9,9	103,3
Imputované sociálne príspevky	243,8	205,9	44,7	54,2	1,3	0,3	107,0
Sociálne príspevky chránených osôb¹⁾	4 295,5	3 627,7	786,9	954,5	23,3	4,7	102,7
Zamestnanci	3 539,7	2 989,4	648,4	786,6	19,2	3,8	102,2
Samostatne zárobkovo činné osoby	670,9	566,6	122,9	149,1	3,6	0,7	105,9
Iné osoby (dobrovoľní platitelia)	84,9	71,7	15,6	18,9	0,5	0,1	99,8
Príspevky verejnej správy	4 201,7	3 548,5	769,7	933,7	22,8	4,6	98,3
Iné príjmy	564,7	476,9	103,4	125,5	3,1	0,6	105,7

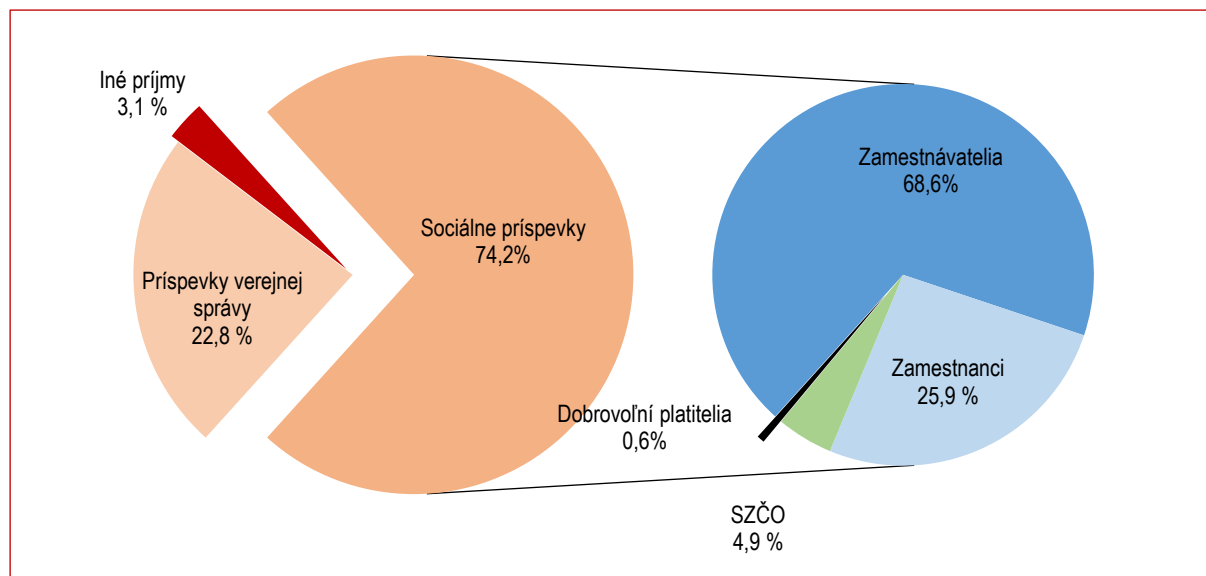
Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

¹⁾ vrátane pracujúcich dôchodcov

V roku 2020 sa sociálne príspevky na ochranu medziročne zvýšili o 3,2 %, z nich sociálne príspevky zamestnávateľov narástli o 3,2 % a sociálne príspevky chránených osôb o 2,7 %.

Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu podľa druhu v SR v roku 2020 bola nasledovná: sociálne príspevky tvorili 74,2 % z celkových príjmov na sociálnu ochranu (18 443,7 mil. eur), príspevky verejnej správy 22,8 % a iné príjmy 3,1 %. Príjmy na sociálne príspevky chránených osôb mali nasledovné percentuálne zastúpenie: od zamestnávateľov 68,6 %, zamestnancov 25,9 %, SZČO 4,9 % a dobrovoľných platiteľov 0,6 %).

Graf 1.1 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu podľa druhu v SR, 2020

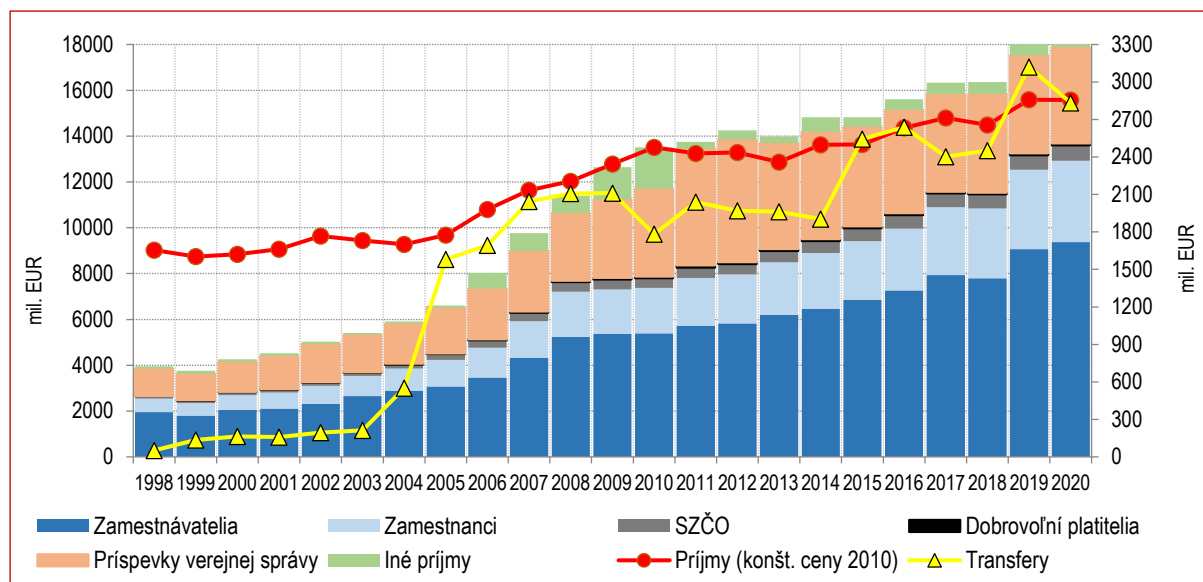
Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Celkové príjmy na sociálnu ochranu vzrástli od roku 1998 kedy boli 5 191,7 mil. eur do roku 2020 kedy dosiahli 18 443,7 mil. eur, čo predstavuje viac než 3,5-násobný nárast.

Zamestnávatelia sa na štruktúre príjmov sociálnej ochrany podieľali sociálnymi príspevkami za svojich zamestnancov v monitorovanom období (1988-2020) minimálne 39,9 % (2010) a maximálne 68,6 % za posledný sledovaný rok 2020. Príspevky verejnej správy sa pohybovali v rozmedzí od 23,7 % (2019) do 37,5 % (2012) a

v roku 2020 tvorili 22,8% z celkových príjmov na sociálnu ochranu. Zamestnanci prispievali v rozmedzí od 14,6 % (1999) do 19,2 % (2019 a 2020) a sociálne príspevky SZČO tvorili od 2,5 % (2002) do 3,9 % (2006). Po zmene legislatívy v roku 2005 nadobudli vo vnútri systému sociálnej ochrany väčší význam transfery medzi programami sociálnej ochrany, najmä finančná výpomoc do základného fondu starobného poistenia z ostatných základných fondov Sociálnej poisťovne.

Graf 1.2 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v SR podľa platiteľov, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

Tab.1.2 Príjmy na sociálnu ochranu v SR podľa odvetví pôvodu, 2020

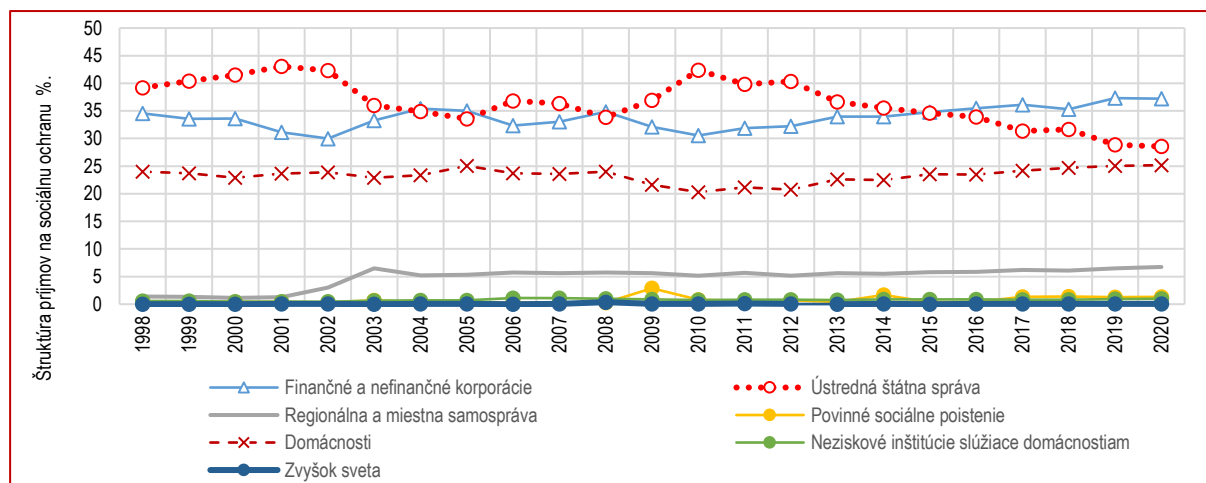
Ukazovateľ	mil. EUR	mil. EUR s. c. 2010	mil. EUR na obyv.	PKS na obyv.	% z príjmov spolu	% HDP	Index 2020/2019
Celkové príjmy na sociálnu ochranu v SR podľa odvetví pôvodu	18 443,7	15 576,2	3 378,7	4 098,4	100,0	20,0	102,1
Príjmy podľa odvetví pôvodu							
Korporácie (nefinančné a finančné)	6 858,3	5 792,0	1 256,4	1 524,0	37,2	7,4	101,8
Verejná správa	6 755,5	5 705,2	1 237,5	1 501,1	36,6	7,4	102,1
Ústredná štátna správa	5 268,0	4 449,0	965,0	1 170,6	28,6	5,7	101,0
Regionálna štátna a miestna samospráva	1 243,6	1 050,3	227,8	276,4	6,7	1,4	106,1
Fondy sociálneho zabezpečenia	243,9	205,9	44,7	54,2	1,3	0,3	106,0
Domácnosti	4 641,8	3 920,1	850,3	1 031,5	25,2	5,0	102,6
Neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam	180,7	152,6	33,1	40,2	1,0	0,2	106,7
Zvyšok sveta (nerezidenti)	7,5	6,3	1,4	1,7	0,0	0,0	95,8

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Z pohľadu príjmov podľa sektorov národných účtov v roku 2020 všetky inštitucionálne jednotky vynaložili na systém sociálnej ochrany v SR 18 443,7 mil. eur.

Na nasledujúcom grafe je vidieť štruktúru príjmov na sociálnu ochranu v čase. Korporácie tvorili najväčšie zastúpenie v oblasti príjmov na sociálnu ochranu, a to 37,2 %, ďalej nasledovali príjmy z verejnej správy (36,6 %), príjmy z domácnosti (25,2 %), neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam a zvyšok sveta tvorili len zanedbateľné percento z príjmov.

Graf 1.3 Štruktúra príjmov v SR podľa odvetví pôvodu, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

1.2 VÝDAVKY NA SOCIÁLNU OCHRANU V SR

Výdavky programov na sociálnu ochranu sa klasifikujú podľa typu, ktorý určuje ich povahu alebo podľa dôvodu na ich vyplatenie.

ESSPROS rozlišuje štyri hlavné kategórie výdavkov. Prvé sú výdavky na sociálne dávky, čo sú zdroje prevedené k užívateľom vo forme peňažnej hotovosti alebo tovarov a služieb. Druhá kategória výdavkov sa vzťahuje k administratívnym nákladom programu. Tretia a štvrtá kategória sa týka prevodov do iných programov a ďalšími rôznymi výdavkami.

Výdavky na sociálne dávky (hrubé) sú zapísané bez odčítania daní alebo iných povinných poplatkov platených poberateľom (napr. sociálne príspevky). Fiškálne dávky (redukcia dane zo sociálnych dôvodov poskytnutá domácnostiam) sú vo všeobecnosti vylúčené. Sociálne dávky sa členia na dávky vyplácané bez zisťovania a so zisťovaním príjmu, resp. majetku poberateľa.

Peňažná dávka je dávka (pravidelná alebo jednorazová), ktorá je vyplácaná peňažne a nepožaduje vyúčtovanie skutočných výdavkov poberateľa. Príklady peňažných dávok: všetky druhy dôchodkov, nemocenská, rodinné prídavky, dávky v nezamestnanosti, podpora v nezamestnanosti a peňažná dávka sociálnej pomoci (napr. dávky v hmotnej núdzi).

Vecné dávky sú poskytované vo forme tovarov alebo služieb. Poskytujú sa ako náhrada alebo priamo. Náhrady sú platby, ktoré refundujú prijímateľovi časť alebo celé preukázané výdavky na špecifické tovary a služby. Priamo poskytnuté dávky sú tovary a služby poskytnuté bez spoluúčasti na financovaní poberateľom. Príklady vecných sociálnych dávok sú nemocničná a ambulantná starostlivosť, liečivá na recepty, náklady na pohreb, starostlivosť o deti, domáca starostlivosť, sociálne služby s ubytovaním, rekvalifikácia a príspevkov na bývanie. Medzi vecné dávky sú začlenené aj refundované dávky (preplatené po preukázaní dokladu o zaplatení).

Administratívne náklady predstavujú náklady zaúčtované do programov za manažment a administratívu.

Transfery do iných programov (toky finančných prostriedkov medzi programami vo vnútri systému sociálnej ochrany) sú členené na dve kategórie: presmerované sociálne príspevky prerozdelené do iných programov a iné transfery do iných programov (napr. finančná výpomoc z jedného programu za účelom zníženia deficitu iného programu).

Ostatné výdavky znamenajú rôzne výdavky programov sociálnej ochrany. Tieto sa delia na platby vlastníckeho dôchodku a ostatné výdavky.

Celkové hrubé výdavky na sociálnu ochranu (bez odpočítania daní a sociálnych príspevkov platených poberateľmi dávok) na sociálnu ochranu v roku 2020 vzrástli medziročne o 8,6 % a dosiahli 18 284,5 mil. eur (19,9 % z HDP, 15 441,7 mil. eur v s. c. 2010 a 3 349,5 eur na obyvateľa).

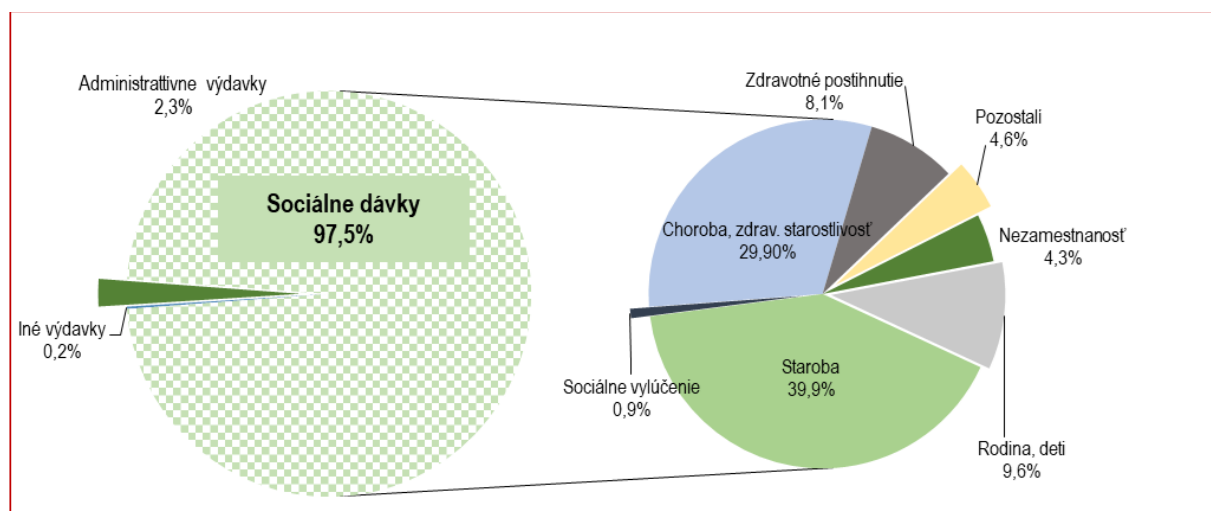
Štruktúra výdavkov na sociálnu ochranu v Slovenskej republike bola v roku 2020 nasledovná: sociálne dávky tvorili 97,5 %, administratívne náklady 2,3 % a iné výdavky 0,2 %.

Tab. 1.3 Výdavky na sociálnu ochranu v SR, 2020 (v mil. EUR a v %)

Ukazovateľ	mil. EUR	mil. EUR s. c. 2010	mil. EUR na obyv.	PKS na obyv.	% z výdavkov spolu	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálnu ochranu v SR	18 284,5	15 441,7	3 349,5	4 063,0	100,0	19,9	108,6
Sociálne dávky	17 828,1	15 056,2	3 265,9	3 961,6	97,5	19,4	108,9
Sociálne dávky podľa účelov							
choroba/zdrav. starostlivosť	5 467,7	4 617,6	1 001,6	1 215,0	29,9	5,9	102,5
zdravotné postihnutie	1 477,9	1 248,1	270,7	328,4	8,1	1,6	107,8
staroba	7 299,8	6 164,9	1 337,3	1 622,1	39,9	7,9	109,6
pozostalí	831,3	702,0	152,3	184,7	4,6	0,9	107,7
rodina/deti	1 763,5	1 489,3	323,1	391,9	9,6	1,9	116,4
nezamestnanosť	788,5	665,9	144,4	175,2	4,3	0,9	168,0
bývanie	43,9	37,1	8,1	9,8	0,2	0,0	103,6
sociálne vylúčenie	155,5	131,3	28,5	34,6	0,9	0,2	75,4
Administratívne náklady	419,3	354,1	76,8	93,2	2,3	0,5	95,1
Iné výdavky	37,2	31,5	6,8	8,3	0,2	0,0	105,8

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Graf 1.4 Štruktúra výdavkov na sociálnu ochranu v SR, 2020

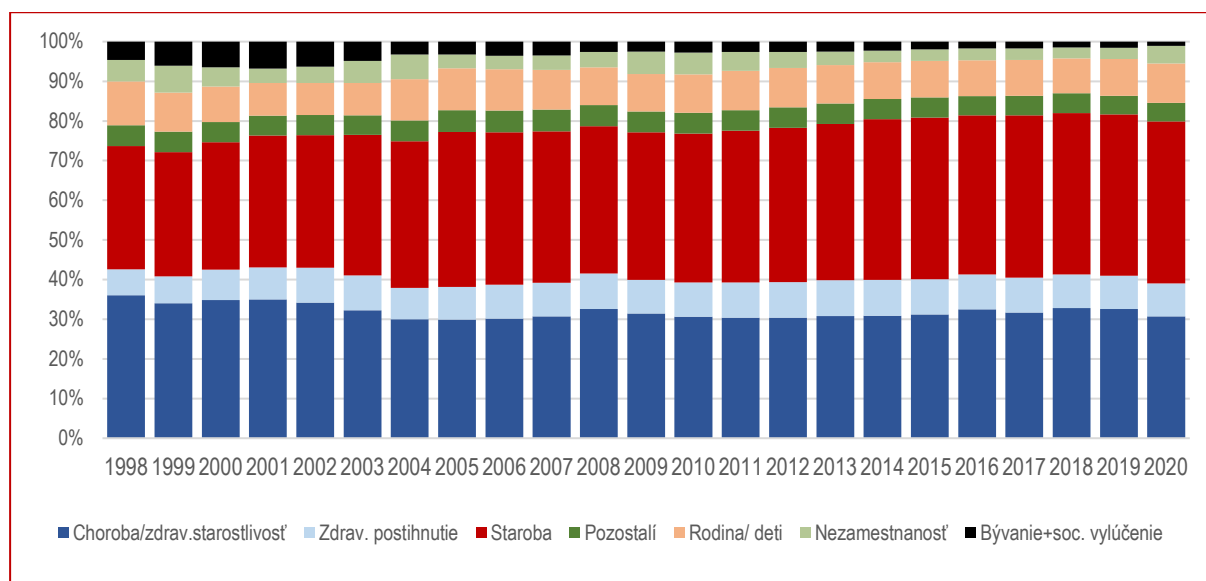

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

Štruktúra sociálnych dávok v členení podľa účelov bola na Slovensku v roku 2020 nasledovná: staroba 39,9 %, choroba/zdravotná starostlivosť 29,9 %, rodina/deti 9,6 %, zdravotné postihnutie 8,1 %, pozostalí 4,6 %, nezamestnanosť 4,3 %, sociálne vylúčenie 0,9 % a bývanie 0,2 %. Najvyššie výdavky na dávky (39,9 % z vyplatených dávok) boli 7 299,8 mil. eur v roku 2020 vo funkcii staroba (6 164,9 mil. eur v s. c. 2010; 1 337,3 eur na obyvateľa, 7,9 % HDP).

V grafe 1.5 je zobrazený časový rad výdavkov na sociálne dávky v SR podľa účelov. V sledovanom období tvoria výdavky na účel staroba najväčšie percento z celkových výdavkov na sociálne dávky od roku 2003. Pred rokom 2003 to boli výdavky na účel choroba. V roku 2020 môžeme na grafe pozorovať pomerne značný nárast v účele nezamestnanosť oproti roku 2019, a teda z 2,9 % na 4,4 % (medziročne vzrástli o 51,7 %) z celkových výdavkov na sociálne dávky podľa účelu.

Graf 1.5 Štruktúra výdavkov na sociálne dávky v SR podľa účelov, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

V roku 2020 tvorili z vyplatených dávok na sociálnu ochranu 95,8 % netestované dávky na príjem, z nich výraznejšie zastúpenie majú peňažné dávky (64,9 % z celkových výdavkov na sociálnu ochranu), periodické (pravidelné) peňažné dávky 61,0 % a jednorazové dávky 3,9 %. Jednorazové peňažné výdavky v oboch prípadoch, t. j. pri testovaných aj netestovaných dávkach na príjem zaznamenali výrazný medziročný nárast. Tento nárast bol spôsobený zmenou legislatívy v roku 2020 a presunom vyplácania 13. dôchodkov z jednotlivých príslušných funkcií do funkcie štátnych výdavkov.

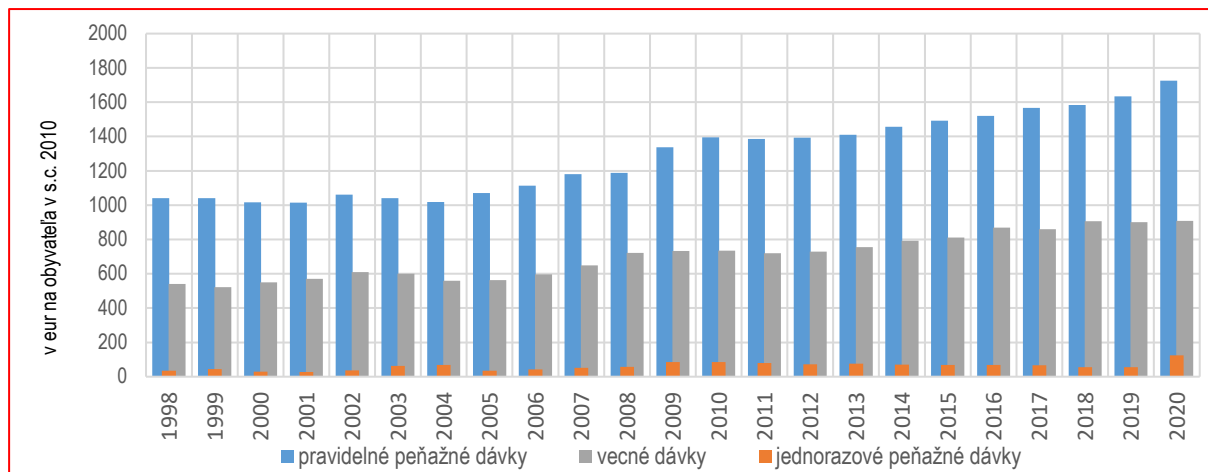
Tab. 1.4 Výdavky na sociálnu ochranu podľa typu v SR, 2020

Ukazovateľ	mil. EUR	mil. EUR s. c. 2010	mil. EUR na obyv. s. c. 2010	PKS na obyv.	% z výdavkov spolu	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálnu ochranu podľa typu v SR	17 828,1	15 056,2	2 758,1	3 961,6	100,0	19,4	108,9
Netestované na príjem	17 070,9	14 416,8	2 641,0	3 793,3	95,8	18,5	107,9
Peňažné dávky	11 563,9	9 766,0	1 789,0	2 569,6	64,9	12,6	111,9
Periodické	10 875,1	9 184,3	1 682,5	2 416,5	61,0	11,8	108,5
Jednorazové	688,8	581,7	106,6	153,1	3,9	0,7	223,7
Vecné dávky	5 507,0	4 650,8	852,0	1 223,7	30,9	6,0	100,4
Testované na príjem	757,2	639,4	117,1	168,3	4,2	0,8	137,6
Peňažné dávky	390,4	329,7	60,4	86,8	2,2	0,4	112,4
Periodické	279,4	236,0	43,2	62,1	1,6	0,3	93,1
Jednorazové	111,0	93,7	17,2	24,7	0,6	0,1	235,2
Vecné dávky	366,7	309,7	56,7	81,5	2,1	0,4	180,9

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

V grafe 1.6 môžeme sledovať časový vývoj vybraných výdavkov na sociálne dávky v SR podľa typu, pričom graf zahŕňa obidva druhy dávok, testované aj netestované na príjem. Ako bolo už vyššie uvedené, v roku 2020 bol zaznamenaný celkový nárast peňažných dávok, výraznejší v prípade jednorazových peňažných dávok o 120 %.

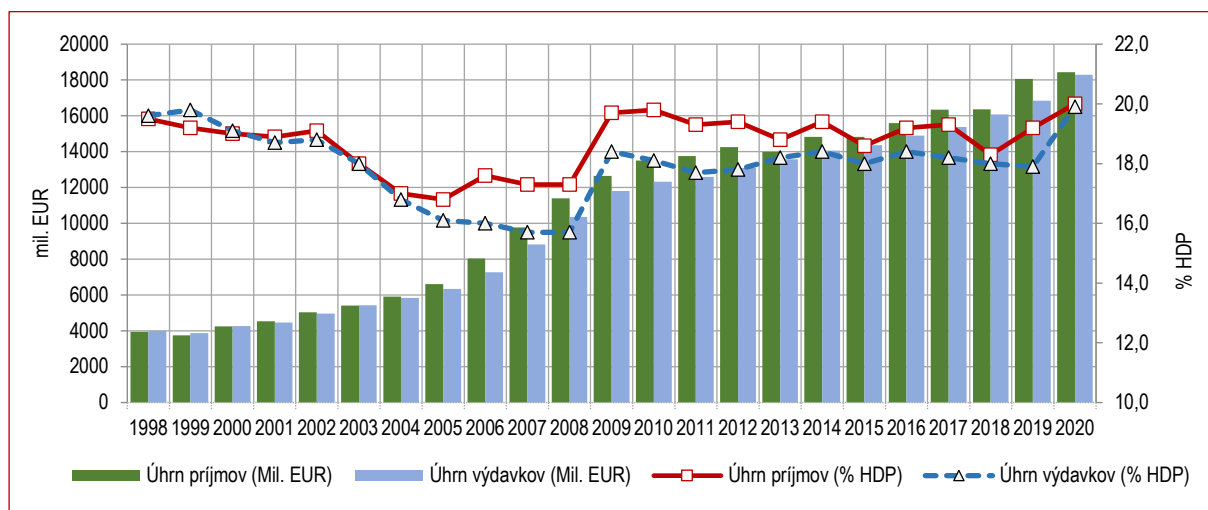
Graf 1.6 Výdavky na sociálne dávky v SR podľa typu, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

Pomer príjmov a výdavkov v čase je zobrazený v grafe č. 1.7. V roku 2020 predstavovali výdavky na sociálne dávky 18 443,7 mil. eur a príjmy 18 284,5 mil. eur. Oproti roku 2019 medziročne vzrástli najmä výdavky a to o 8 %. Úhrn príjmov a výdavkov z ako percento z HDP má za posledné dva roky stúpajúcu tendenciu.

Graf 1.7 Príjmy a výdavky v SR na sociálnu ochranu, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

1.2.1 Výdavky na účel choroba/zdravotná starostlivosť v SR (Programy sociálnej ochrany č.: 1, 4, 7, 8, 10, 12, 13)

Účel choroba/zdravotná starostlivosť pokrýva:

- peňažné dávky, ktoré v plnej výške alebo čiastočne nahradzujú stratu zárobkov počas dočasnej neschopnosti pracovať vzhľadom k nemoci alebo zraneniu (SR: dávky vyplácané zamestnávateľom a z nemocenského, resp. úrazového poistenia),
- zdravotnú starostlivosť poskytovanú v rámci sociálnej ochrany pre udržanie, obnovu alebo zlepšenie zdravia chránených osôb financovanú prevažne zdravotnými poisťovňami.

Platená nemocenská sú dávky vyplácané zamestnávateľom a z nemocenského, resp. úrazového poistenia. Aj platená dovolenka v prípade nemoci alebo úrazu odkázaného člena rodiny (väčšinou nezaopatrené dieťa) je zaradená pod túto položku.

Iné peňažné dávky: rôzne platby chráneným osobám súvisiace s nemocou alebo úrazom.

Lekárska starostlivosť osobitne pokrýva tovary a služby používané pri liečbe, prevencii alebo rehabilitácii, ide o vecné dávky.

Zdravotná starostlivosť o hospitalizovaného pacienta (ústavná zdravotná starostlivosť): lekárska starostlivosť poskytovaná chráneným osobám počas pobytu v nemocnici, na klinike, v sanatóriu, zariadení poskytujúcom termálnu terapiu alebo v podobnom lekárskom zariadení, vrátane nákladov na stravu a ubytovanie. Za normálnych okolností musí pacient stráviť v zariadení najmenej jednu noc.

Ambulantná zdravotná starostlivosť: lekárska starostlivosť poskytovaná chráneným osobám v ich domovoch (vrátane domovov dôchodcov), v lekárskech ordináciách alebo v ambulantných oddeleniach nemocníc alebo kliník.

Farmaceutické výrobky (priamo poskytnuté liečivá na recepty, refundácia nákladov na liečivá): podkategória ambulantnej starostlivosti, obsahuje všetky predpísané, predávané alebo priamo poskytované farmaceutické výrobky pre lekársku starostlivosť; pod tento pojem sú zahrnuté aj krv a plazma.

Iné vecné dávky: iná než lekárska pomoc poskytovaná chorým alebo zraneným ľuďom na pomoc pri denných úkonoch, ako je pomoc v domácnosti alebo v dopravných prostriedkoch.

Náklady na tovary alebo služby, ktoré musí plne hradiť pacient, nie sú zahrnuté do programu sociálnej ochrany.

Tab. 1.5 Výdavky na sociálne dávky na účel choroba/zdravotná starostlivosť v SR, 2020

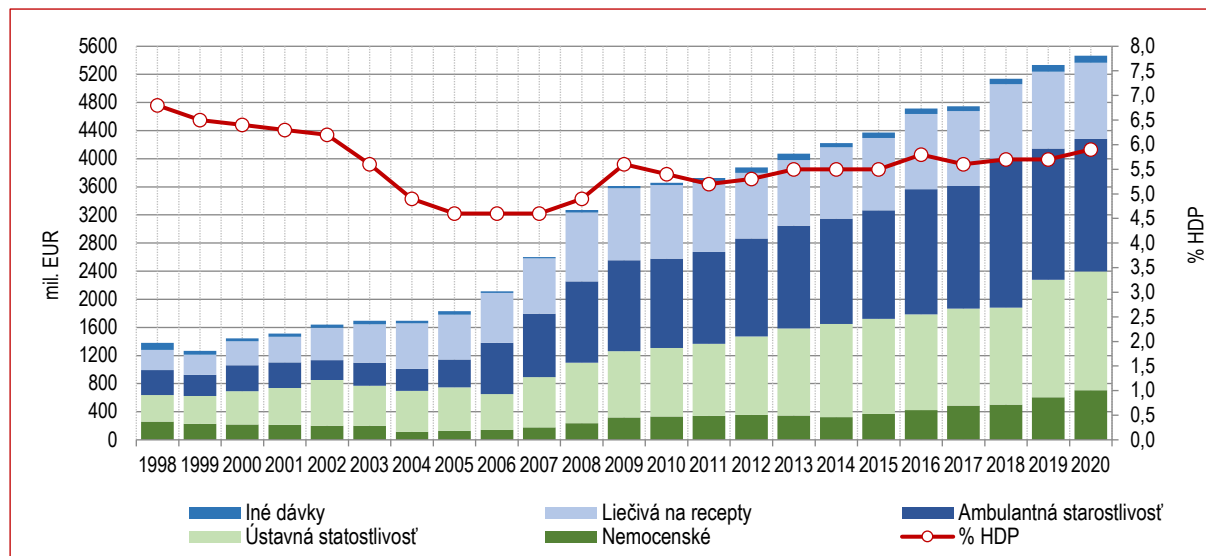
Ukazovateľ	mil. EUR	% z dávok spolu	mil. EUR na obyv. s. c. 2010	PKS na obyv.	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálne dávky na účel choroba/zdravotná starostlivosť v SR	5 467,7	100,0	845,9	1 215,0	5,9	102,5
Netestované dávky na príjem	5 467,7	100,0	845,9	1 215,0	5,9	102,5
Peňažné dávky	707,8	13,0	109,5	157,3	0,8	116,2
Periodické	707,2	12,9	109,4	157,1	0,8	116,9
Nemocenská	706,8	12,9	109,3	157,1	0,8	117,0
Iné peňažné dávky	0,4	0,0	0,1	0,1	0,0	50,0
Jednorazové	0,7	0,0	0,1	0,2	0,0	16,5
Iné jednorazové dávky	0,7	0,0	0,1	0,2	0,0	16,5
Vecné dávky	4 759,9	87,1	736,4	1 057,7	5,2	100,8
Ústavná zdrav. starostlivosť	1 688,1	30,9	261,2	375,1	1,8	100,8
Priamo poskytnutá	1 688,1	30,9	261,2	375,1	1,8	100,8
Refundácia nákladov	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Ambulantná zdrav. starostlivosť	3 006,9	55,0	465,2	668,2	3,3	100,7
Priamo poskytnuté liečivá na recepty	1 085,2	19,9	167,9	241,1	1,2	99,2
Iné priame poskytnutie	1 887,6	34,5	292,0	419,4	2,0	101,2
Refundácia nákladov na liečivá	32,2	0,6	5,0	7,2	0,0	112,2
Iná refundácia nákladov	2,0	0,0	0,3	0,4	0,0	990,0
Iné vecné dávky	64,9	1,2	10,0	14,4	0,1	105,8

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Výdavky v roku 2020 na účel choroba/zdravotná starostlivosť dosiahli 5 467,7 mil. eur a medziročne sa zvýšili o 2,5 %. V roku 2020 sa percentuálne najvýraznejšie medziročne zvýšili výdavky na inú refundáciu nákladov (z 0,2 mil. v roku 2019 na 2,0 mil. v roku 2020) a výdavkov na nemocenskú dávku, ktorá medziročne vzrástla o 17,0 %.

Do roku 2005 boli výdavky na ústavnú starostlivosť (33,9 %) vyššie ako výdavky na ambulantnú starostlivosť (21,8%). Od roku 2006 sa tento pomer zmenil a výdavky na ambulantnú starostlivosť prevyšujú výdavky na ústavnú starostlivosť, keď v roku 2020 boli výdavky na ústavnú zdravotnú starostlivosť úrovni 30,9 % a ambulantná starostlivosť 34,5 %.

Graf 1.8 Výdavky na sociálne dávky na účel choroba/zdravotná starostlivosť v SR, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

1.2.2 Výdavky na účel zdravotné postihnutie (invalidita) v SR (Programy sociálnej ochrany č.: 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 19)

Zdravotné postihnutie je plná alebo čiastočná neschopnosť zapojiť sa do ekonomickej činnosti alebo viesť normálny život vzhľadom k fyzickému alebo mentálnemu poškodeniu, ktoré má s najväčšou pravdepodobnosťou buď trvalý charakter alebo pretrváva po dobu dlhšiu ako je minimálne stanovené.

Účel invalidita pokrýva dávky, ktoré:

- zabezpečujú príjem osobám, ktoré nedosiahli štandardný dôchodkový vek ako je stanovený v referenčnom programe, ktorých schopnosť pracovať a zarábať peniaze je oslabená pod minimálnu úroveň stanovenú ako fyzická a mentálna invalidita,
- zabezpečujú rehabilitačné služby, ktoré sa špeciálne požadujú pre invalidov,
- zabezpečujú invalidom tovary a služby inej než lekárskej starostlivosti.

Invalidný dôchodok: pravidelné platby určené na udržanie alebo podporu príjmov človeka v prípade poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu. Poberateľ invalidného dôchodku nedosiahol zákonný/štandardný dôchodkový vek.

Predčasný dôchodok z dôvodu obmedzenej pracovnej schopnosti: pravidelné platby starším pracovníkom, ktorí odchádzajú do dôchodku pred dosiahnutím zákonného/štandardného dôchodkového veku.

Príspevok na starostlivosť: dávka platená invalidným osobám, ktoré potrebujú častú alebo trvalú pomoc, aby mohli platiť osobitné poplatky za starostlivosť (inú než lekársku starostlivosť).

Ekonomická integrácia hendikepovaných: dávky platené invalidným osobám, ak vykonávajú prácu prispôbenú ich stavu zvyčajne v chránenej dielni alebo ak navštevujú kurzy odborného výcviku.

Iné peňažné dávky: pravidelné alebo jednorazové platby, ktoré nespádajú pod vyššie uvedené definície, akou je príležitostná podpora príjmu a podobne.

Bývanie: poskytnutie bývania prípadne stravovania invalidným osobám v príslušných zariadeniach.

Pomoc pri vykonávaní každodenných činností: praktická pomoc poskytovaná invalidným osobám na podporu ich každodenných činností. Do tejto kategórie je zahrnutá domáca pomoc rovnako ako platenie dávky osobe, ktorá sa o invalidného človeka stará.

Rehabilitácia: úhrada špecifických tovarov a služieb (iná než lekárska starostlivosť) a odborný výcvik pre ďalšiu zamestnávateľskú a sociálnu rehabilitáciu invalidných osôb. Tieto služby sa môžu poskytovať v špecializovaných inštitúciách. Tovary a služby môže poskytovať zamestnávateľ, ale keď majú slúžiť hlavne výrobnému procesu v podniku, nemali by sem byť zahrnuté. Lekárska rehabilitácia - napríklad fyzioterapia - je zahrnutá do účelu choroba/zdravotná starostlivosť.

Iné vecné dávky: rôzne služby a tovary poskytované invalidným osobám, aby im umožnili účasť na rekreačných a kultúrnych aktivitách alebo cestovať a/alebo zúčastniť sa spoločenského života, vrátane znížených cien, taríf, cestovného a podobne, ktoré sa poskytujú invalidným osobám vyslovene z dôvodov sociálnej ochrany.

Výdavky na účel zdravotné postihnutie v roku 2020 dosiahli 1 477,9 mil. eur a medziročne sa zvýšili o 7,8 %. V účele zdravotné postihnutie prevládali peňažné dávky financované zo sociálneho poistenia a zo štátneho rozpočtu. V roku 2020 bol podiel výdavkov na invalidný dôchodok 60,7 % a medziročne sa zvýšil o 3,8 %.

Tab. 1.6 Výdavky na sociálne dávky na účel zdravotné postihnutie v SR, 2020

Ukazovateľ	mil. EUR	% z dávok spolu	mil. EUR na obyv. s. c. 2010	PKS na obyv.	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálne dávky na účel zdravotné postihnutie v SR	1 477,9	100,0	228,6	328,4	1,6	107,8
Netestované dávky na príjem	1 237,0	83,7	191,4	297,9	1,3	102,2
Peňažné dávky	940,8	63,7	145,6	209,1	1,0	101,2
Periodické	924,8	62,6	143,1	205,5	1,0	101,2
Invalidný dôchodok	897,0	60,7	138,8	199,3	1,0	103,8
Predčasný dôchodok z dôvodu zníženej pracovnej činnosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Príspevok na starostlivosť	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ekonomická integrácia hendikepovaných	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Iné peňažné periodické dávky	28,2	1,9	4,4	6,3	0,0	58,9
Jednorazové	16,0	1,1	2,5	3,6	0,0	99,4
Príspevok na starostlivosť	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Ekonomická integrácia hendikepovaných	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Iné peňažné jednorazové dávky	16,0	1,1	2,5	3,6	0,0	99,4
Vecné dávky	296,2	20,0	45,8	65,8	0,3	105,4
Bývanie	247,2	16,7	38,2	54,9	0,3	104,2
Pomoc pri vykonávaní každodenných činností	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Rehabilitácia	6,8	0,5	1,1	1,5	0,0	113,8
Iné vecné dávky	42,2	2,9	6,5	9,4	0,0	111,5
Testované dávky na príjem	240,9	16,3	37,3	53,5	0,3	150,7
Peňažné dávky	240,9	16,3	37,3	53,5	0,3	150,7
Vecné dávky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x

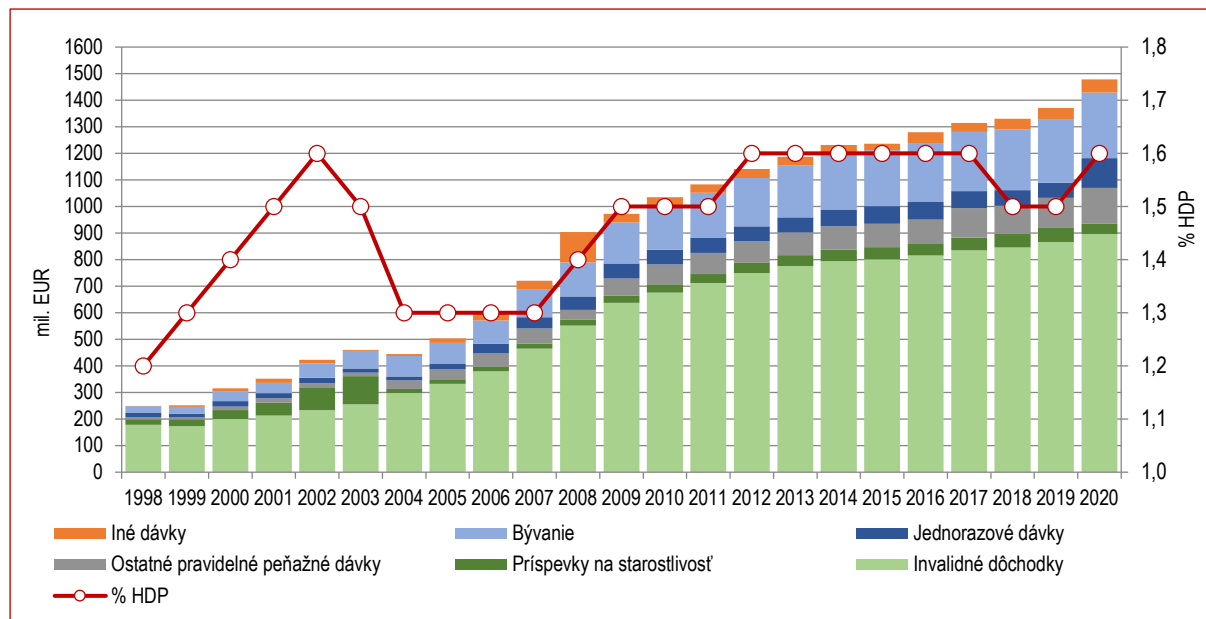
Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Najväčšie výdavky na sociálne dávky na účel zdravotného postihnutia tvoria invalidné dôchodky. V roku 2020 medziročne narástli tieto dôchodky o 3,8 % a tvorili 60,7 % zo všetkých výdavkov na sociálne dávky na účel zdravotného postihnutia.

Podiel výdavkov na účel zdravotného postihnutia predstavoval minimum v roku 1998 (6,5 %) a maximum v rokoch 2008 a 2012 až 2014 (9,0 %) z celkových výdavkov na sociálne dávky. V roku 2020 tvoria výdavky na účel zdravotné postihnutie 8,3 % z celkových výdavkov na sociálne dávky.

Čo sa týka týchto výdavkov z hľadiska podielu na HDP sa tento podiel pohybuje v celom sledovanom období (1998 - 2019) od 1,2 % v roku 1998 po 1,6 % v rokoch 2002, 2012 až 2017 a 2020.

Graf 1.9 Výdavky na sociálne dávky v SR na účel zdravotné postihnutie, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

1.2.3 Výdavky na účel staroba v SR (Programy sociálnej ochrany č.: 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 20)

Účel staroba pokrýva dávky, ktoré:

- zabezpečujú náhradu príjmu, keď staršia osoba odíde z trhu práce do dôchodku,
- garantujú určitý príjem, keď osoba dosiahla predpísaný vek,
- hradia tovary alebo služby špecificky vyžadované osobnými alebo sociálnymi okolnosťami staršieho človeka.

Starobný dôchodok: pravidelné platby určené k a) zachovaniu príjmu poberateľa určitých profesií po odchode do dôchodku zo zárobkového zamestnania v zákonom/štandardnom veku alebo b) podpore príjmu starších osôb.

Očakávaný starobný dôchodok: pravidelné platby určené k zachovaniu príjmu užívateľa dávok, ktorý odíde do dôchodku pred dosiahnutím zákonného/štandardného veku, ako je to stanovené v príslušnom programe. K tomuto môže dôjsť so znížením alebo bez zníženia vypočítanej hodnoty starobného dôchodku.

Čiastočný dôchodok: pravidelná platba časti plného starobného dôchodku starším pracujúcim, ktorí aj naďalej pracujú, ale skracujú svoju pracovnú dobu, alebo ktorých príjem z profesionálnej aktivity je pod stanoveným stropom.

Prídavok na starostlivosť: dávka platená starším ľuďom, ktorí potrebujú častú alebo stálu pomoc na uhradenie osobitných výdavkov (na inú než lekársku starostlivosť).

Iné peňažné dávky: periodické alebo jednorazové dávky platené po odchode do dôchodku alebo kvôli starobe, ktoré nespádajú pod žiadnu z hore uvedených definícií, ako sú kapitálové čiastky platené osobám nespĺňajúcim celkom požiadavky na pravidelný starobný dôchodok, alebo tým, ktorí sa zúčastnili programu založeného len k úhrade kapitálu pri odchode do dôchodku.

Bývanie: úhrada ubytovania a niekedy stravovania osobám v dôchodku buď v špecializovaných zariadeniach (domovy dôchodcov, opatrovateľské domy), alebo tým, ktorí zostali s rodinou.

Pomoc pri vykonávaní každodennej činnosti: praktická pomoc poskytovaná starým ľuďom pri vykonávaní ich každodennej činnosti. Do tejto kategórie je zahrnutá aj domáca pomoc, rovnako ako vyplácanie podpory osobe, ktorá sa stará o staršiu osobu.

Iné vecné dávky: rôzne tovary a služby pre dôchodcov, ktoré im umožnia účasť na rekreačných a kultúrnych aktivitách, cestovanie a/alebo účasť na spoločenskom živote. Toto zahŕňa zníženie cien, taríf a cestovného pre starobných dôchodcov, ktoré sa výlučne poskytujú na sociálnu ochranu.

Tab. 1.7 Výdavky na sociálne dávky v SR na účel staroba, 2020

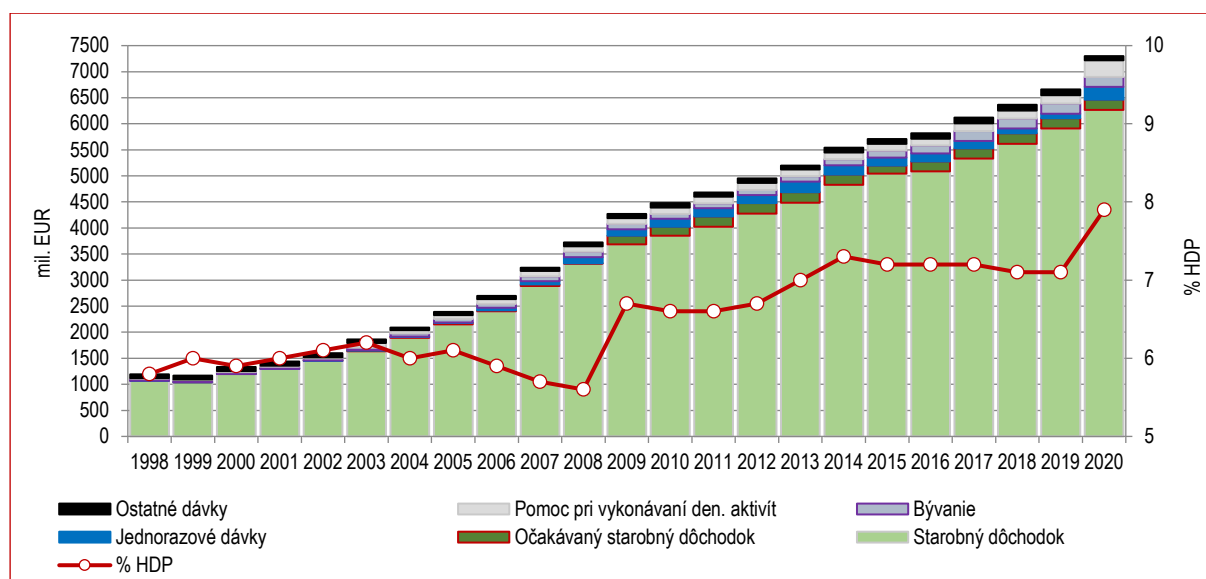
Ukazovateľ	mil. EUR	% z dávok spolu	mil. EUR na obyv. s. c.2010	PKS na obyv.	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálne dávky v SR na účel staroba	7 299,8	100,0	1 129,3	1 622,1	7,9	109,6
Netestované dávky na príjem	6 974,9	95,6	1 079,1	1 549,9	7,6	107,4
Peňažné dávky	6 712,8	92,0	1 038,5	1 491,6	7,3	107,8
Periodické	6 466,2	88,6	1 000,4	1 436,8	7,0	105,3
Starobný dôchodok	6 264,2	85,8	969,1	1 392,0	6,8	106,0
Očakávaný starobný dôchodok	196,2	2,7	30,4	43,6	0,2	101,8
Čiastočný dôchodok	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Prídavok na starostlivosť	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Iné peňažné periodické dávky	5,8	0,1	0,9	1,3	0,0	14,2
Jednorazové	246,6	3,4	38,2	54,8	0,3	283,1
Iné jednorazové dávky	246,6	3,4	38,2	54,8	0,3	283,1
Vecné dávky	262,2	3,6	40,6	58,3	0,3	98,9
Bývanie	193,9	2,7	30,0	43,1	0,2	99,8
Pomoc pri vykonávaní každodenných činností	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Iné vecné dávky	68,3	0,9	10,6	15,2	0,1	96,1
Testované dávky na príjem	324,9	4,5	50,3	72,2	0,4	196,9
Peňažné dávky	8,0	0,1	1,2	1,8	0,0	166,3
Vecné dávky/Pomoc pri vykonávaní každodenných činností	316,9	4,3	49,0	70,4	0,3	197,7

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Výdavky na účel **staroba** v roku 2020 dosiahli 7 299,8 mil. eur a medziročne sa zvýšili o 9,6 %. V roku 2020 sa medziročne zvýšili výdavky na starobný dôchodok o 6,0 %. V roku 2020 bol podiel výdavkov na starobný dôchodok 85,8 %. Podiel vecných výdavkov na bývanie tvoril 2,7 %.

Výdavky na dávky na účel staroba sa pohybovali od 31,1 % (1998) až po 40,9 % (2017). Za roky 2018 a 2019 boli výdavky na starobu na úrovni 40,7 % zo všetkých výdavkov. Aktuálne v roku 2020 klesol ich podiel na 39,9 % z celkových výdavkov na sociálne dávky.

Graf 1.10 Výdavky na sociálne dávky v SR na účel staroba, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

1.2.4 Výdavky na účel pozostalí v SR (Programy sociálnej ochrany č.: 5, 10, 11, 13, 18, 19, 20)

Účel pozostalí zahŕňa dávky, ktoré:

- poskytujú dočasný alebo stály príjem osobám, ktoré utrpeli stratu manžela/manželky alebo pokrvného príbuzného obvykle vtedy, keď tento predstavoval pre užívateľa hlavného živeľa,
- kompenzujú pozostalým náklady na pohreb alebo ťažkosti spôsobené úmrtím člena rodiny,
- poskytujú tovary a služby oprávneným pozostalým.

Vdovský/vdovecký alebo sirotsky dôchodok (dôchodky pozostalých): pravidelné platby osobám, ktorých nárok vyplýva z ich vzťahu k zosnulému chránenému týmto programom (vdovy, vdovci, siroty a podobne).

Finančná podpora pri úmrtí: jednorazová platba tomu, ktorého nárok vyplýva z jeho vzťahu k zosnulému (vdovy, vdovci, siroty a podobne).

Iné peňažné dávky: iné periodické alebo jednorazové platby poskytované pozostalému na základe odvodeného práva.

Náklady na pohreb: čiastky platené na výdavky za pohreb, pochovanie (alebo iné uloženie pozostatkov) zosnulej osoby chránenej programom. Táto dávka je spravidla poskytovaná osobám, ktoré hradia tieto náklady.

Iné vecné dávky: rôzne tovary a služby poskytované pozostalým, aby sa mohli zúčastniť spoločenského života.

Tab. 1.8 Výdavky na sociálne dávky v SR na účel pozostalí, 2020

Ukazovateľ	mil. EUR	% z dávok spolu	mil. EUR na obyv. s. c. 2010	PKS na obyv.	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálne dávky v SR na účel pozostalí	831,3	100,0	128,6	184,7	0,9	107,7
Netestované dávky na príjem	815,9	98,2	126,2	181,3	0,9	106,4
Peňažné dávky	811,2	97,6	125,5	180,3	0,9	106,4
Periodické	781,9	94,1	121,0	173,8	0,8	104,2
Dôchodky pozostalých	781,0	94,0	120,8	173,6	0,8	104,1
Iné peňažné periodické dávky	0,9	0,1	0,1	0,2	0,0	130,0
Jednorazové	29,2	3,5	4,5	6,5	0,0	249,8
Finančná podpora pri úmrtí	1,8	0,2	0,1	0,1	0,0	356,0
Iné jednorazové dávky	28,9	3,5	4,5	6,4	0,0	257,8
Vecné dávky	4,8	0,6	0,7	1,1	0,0	116,3
Náklady na pohreb	4,8	0,6	0,7	1,1	0,0	116,3
Iné vecné dávky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Testované dávky na príjem	15,4	1,9	2,4	3,4	0,0	307,0
Peňažné dávky	15,4	1,9	2,4	3,4	0,0	307,0
Vecné dávky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

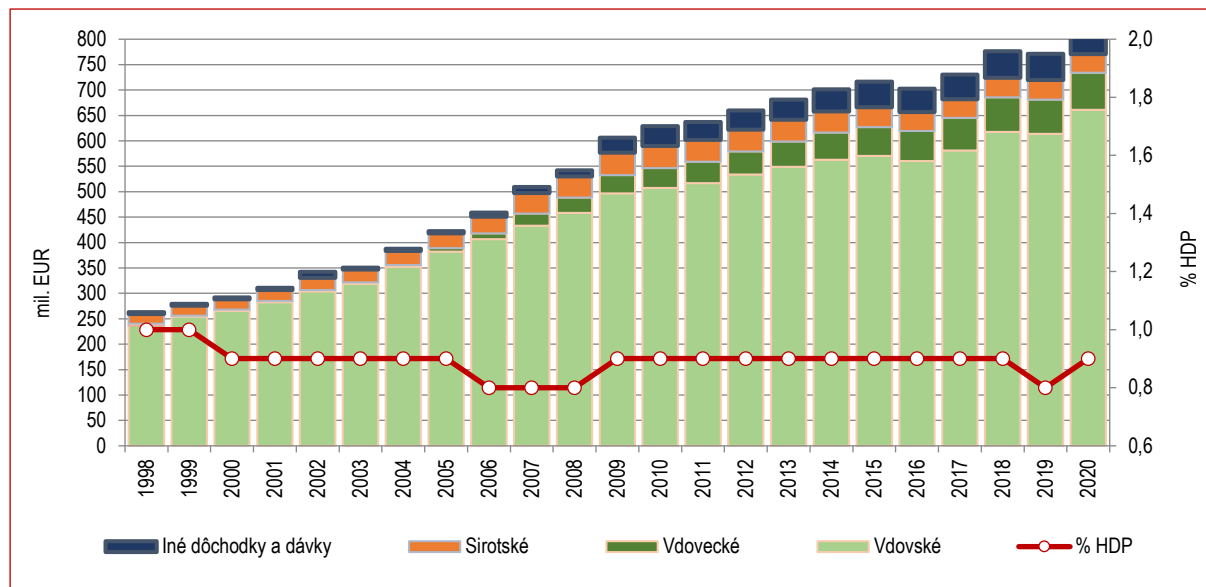
Výdavky na účel pozostalí v roku 2020 dosiahli 831,3 mil. eur a medziročne narástli o 7,7 %. V účele pozostalí prevládali peňažné dávky financované zo sociálneho poistenia a štátneho rozpočtu. V roku 2020 bol podiel výdavkov na pozostalostné dôchodky 94,0 % (sólo a v súbehu dôchodky vdovské vdovecké, sirotské a výsluhové).

Výrazný nárast v medziročných podieloch bol spôsobený v súvislosti s ochorením COVID-19, čo je možné sledovať najmä pri náraste výdavkov pri finančnej podpore pri úmrtí, výdavkoch na náklady na pohreb, ako aj iných jednorazových dávkach (doplňkový pozostalostný dôchodok).

Dávky na účel pozostalí tvorili v rámci celkových výdavkov na dávky sociálnej ochrany najmenší podiel v roku 2020 (4,6 %) a najväčší v rokoch 2005 a 2007 (5,5 %).

V roku 2020 je najviac výdavkov na sociálne dávky v SR na účel pozostalí vyplácaných na vdovské (661,4 mil. eur), vdovecké (72,9 mil. eur), iné dôchodky a dávky (60,5 mil. eur) a sirotské (36,5 mil. eur).

Graf 1.11 Výdavky na sociálne dávky v SR na účel pozostalí, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

1.2.5 Výdavky na účel rodina/deti v SR (Programy sociálnej ochrany č.: 1, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 23)

Účel rodina/deti zahŕňa dávky, ktoré:

- poskytujú finančnú podporu domácnostiam na výchovu detí,
- poskytujú finančnú pomoc osobám, ktoré podporujú iných príbuzných než sú deti,
- poskytujú sociálne služby špeciálne určené na pomoc a ochranu rodiny, najmä detí.

Dávka na udržanie príjmu v prípade narodenia dieťaťa: platby jednorazové alebo závislé od zárobku určené na kompenzáciu chránenej osoby za stratu zárobku vzhľadom k neprítomnosti v práci v súvislosti s narodením dieťaťa na obdobie pred a/alebo po pôrode alebo v súvislosti s adopciou. Dávku možno vyplácať aj otcovi.

Dávka pri narodení: dávky zvyčajne platené ako jednorazová suma alebo v splátkach v prípade narodenia dieťaťa alebo adopcie.

Dávka na materskú dovolenku: dávka platená buď matke alebo otcovi v prípade prerušenia zamestnania alebo obmedzenia pracovnej doby v záujme umožniť výchovu dieťaťa zvyčajne v nízkom veku.

Rodinný alebo detský prídavok: pravidelné platby členovi domácnosti s nezaopatrenými deťmi, ktoré majú pomôcť s nákladmi na výchovu detí.

Iné peňažné dávky: dávky platené nezávisle od rodinných prídavkov na podporu domácností a pomoc pri úhrade špecifických nákladov, ako sú náklady vznikajúce zo špecifických potrieb rodín s osamelým rodičom alebo rodín s hendikepovanými deťmi.

Detská denná starostlivosť: prístrešie a strava poskytované deťom predškolského veku počas dňa alebo časti dňa. Vekový limit pre dieťa predškolského veku je definovaný v národnej legislatíve. Sem je zahrnutá aj finančná pomoc pre platenie zdravotnej sestry, ktorá dohliada na deti počas dňa.

Bývanie: prístrešok a strava poskytované deťom a rodinám na permanentnom základe (ako sú opatrovateľské ústavy a pestúnske rodiny).

Pomoc v domácnosti: tovary a služby poskytované doma deťom a/alebo tým, ktorí sa o nich starajú.

Iné vecné dávky: rôzne tovary a služby poskytované rodinám, mladým ľuďom alebo deťom (centrá voľného času), vrátane zníženia cien, taríf, cestovného atď. pre deti alebo veľké rodiny, ktoré sa vyslovene poskytujú na sociálnu ochranu.

Tab. 1.9 Výdavky na sociálne dávky na účel rodina/deti, 2020

Ukazovateľ	mil. EUR	% z dávok spolu	mil. EUR na obyv. s. c. 2010	PKS na obyv.	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálne dávky na účel rodina/deti	1 763,5	100,0	272,8	391,9	1,9	116,4
Netestované dávky na príjem	1 746,2	99,0	270,2	388,0	1,9	116,5
Peňažné dávky	1 617,0	91,7	250,2	359,3	1,8	120,9
Periodické	1 569,9	89,0	242,9	348,9	1,7	121,7
Dávka na udržanie príjmu v prípade narodenia dieťaťa	305,3	17,3	47,2	67,9	0,3	101,2
Dávka na materskú dovolenku	566,7	32,1	87,7	125,9	0,6	152,1
Rodinné alebo detské prídavky*	697,7	39,6	107,9	155,0	0,8	115,9
Iné peňažné periodické dávky	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2
Jednorazové	47,0	2,7	7,3	10,5	0,1	99,5
Finančná podpora pri narodení	42,9	2,4	6,6	9,5	0,0	93,1
Dávka na rodičovskú dovolenku	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Iné peňažné jednorazové dávky	4,1	0,2	0,6	0,9	0,0	374,5
Vecné dávky	129,2	7,3	20,0	28,7	0,1	80,5
Denná starostlivosť o dieťa	7,1	0,4	1,1	1,6	0,0	16,6
Bývanie	86,6	4,9	13,4	19,2	0,1	105,9
Pomoc v domácnosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Iné vecné dávky	35,5	2,0	5,5	7,9	0,0	108,1
Testované dávky na príjem	17,3	1,0	2,7	3,8	0,0	104,7
Peňažné dávky	17,3	1,0	2,7	3,8	0,0	104,7
Vecné dávky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

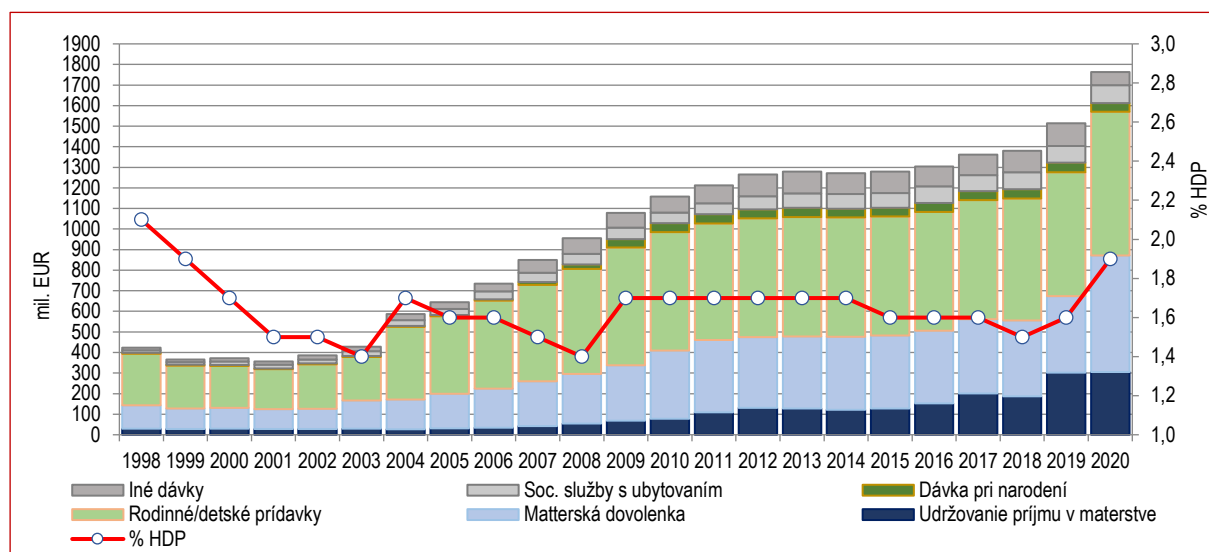
*vrátane daňového bonusu na dieťa

Výdavky na účel rodina/deti v roku 2020 dosiahli 1 763,5 mil. eur (1,9 % HDP). Medziročne sa výdavky zvýšili o 16,4 %.

V roku 2020 bol podiel výdavkov na rodinné prídavky (vrátane daňového bonusu na dieťa) 39,6 %, na materskú dovolenku 32,1 % a na jednorazovú finančnú podporu pri narodení dieťaťa 2,4 %. Z vecných dávok tvorili výdavky na ubytovanie (detské domovy a iné sociálne zariadenia pre matky s deťmi) 4,9 %. Do výdavkov na dennú starostlivosť boli zaradené aj výdavky obcí na jasle a škôlky (2,0 %).

Výrazný nárast v medziročnom podiele iných peňažných jednorazových dávok (o 274,5 %) bol spôsobený v súvislosti s ochorením COVID-19, kde výraznejšie narástli výdavky na jednorazový príspevok na pohreb.

Graf 1.12 Výdavky na sociálne dávky v SR na účel rodina/ deti, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

1.2.6 Výdavky na účel nezamestnanosť v SR (Programy sociálnej ochrany č.: 3, 7, 8, 13, 16, 18, 21)

Účel nezamestnanosť zahŕňa dávky, ktoré:

- nahradzujú celkom alebo sčasti príjem, o ktorý pracovník prišiel v súvislosti so stratou zárobkovej činnosti,
- poskytujú minimálne životné prostriedky alebo príjem osobám, ktoré vstupujú alebo sa vracajú na pracovný trh,
- kompenzujú stratu zárobkov vo vzťahu k čiastočnej nezamestnanosti,
- nahradzujú celkom alebo čiastočne príjem, o ktorý prichádza starší pracovník odchodom zo zárobkovej činnosti do dôchodku dosiahnutím zákonom stanoveného veku odchodu do dôchodku kvôli znižovaniu pracovných miest z ekonomických dôvodov,
- prispievajú na náklady na zaškolenie alebo rekvalifikáciu osôb, ktoré si hľadajú zamestnanie,
- pomáhajú nezamestnaným osobám uhradiť cestovné alebo presťahovanie kvôli získaniu zamestnania,
- poskytujú pomoc a úľavu pri úhrade príslušných tovarov a služieb.

Účel nezamestnanosť obsahuje predovšetkým pasívne opatrenia trhu práce.

Dávka v nezamestnanosti: dávky kompenzujúce stratu zárobku vtedy, keď je osoba spôsobilá pracovať a je práceschopná, ale nemôže si nájsť vhodné zamestnanie, vrátane osôb, ktoré predtým neboli zamestnané.

Čiastočná dávka v nezamestnanosti: dávky kompenzujúce stratu mzdy alebo platu vzhľadom k formálnej dohode o zamestnaní na skrátený pracovný úväzok a/alebo sporadické pracovné rozpisy bez ohľadu na ich príčinu (podnikateľská recesia alebo spomalenie rozvoja podnikania, zlyhanie vybavenia, klimatické podmienky, nehody a tak ďalej) a keď vzťah zamestnávateľ/zamestnanec pokračuje.

Dávka pre predčasný odchod do dôchodku z dôvodov trhu práce: periodické platby starším pracujúcim odchádzajúcim do dôchodku pred dosiahnutím zákonného/ štandardného dôchodkového veku vzhľadom k nezamestnanosti alebo k obmedzeniu práce spôsobenému ekonomickými opatreniami, akými sú reštrukturalizácia priemyselného odvetvia alebo podniku. Tieto platby zvyčajne zanikajú, keď užívateľ získa nárok na starobný dôchodok.

Prídavok na odborný výcvik: platby z fondov sociálneho zabezpečenia alebo verejných úradov pre cieľové skupiny ekonomicky aktívnych osôb, ktoré sa zúčastňujú vzdelávacích programov, ktorých cieľom je rozvinúť ich potenciál pre zamestnanosť.

Kompenzácia pri nadbytočnosti (odstupné): kapitálové čiastky platené zamestnancom, ktorí prišli o prácu nie vlastnou chybou v takom podniku, ktorý zanecháva alebo obmedzuje svoje aktivity.

Iné peňažné dávky: iná finančná podpora, najmä platby dlhodobo nezamestnaným, akými sú štartovacie stimuly formou vyplácania dávky v nezamestnanosti.

Mobilita a presťahovanie: platby z fondov sociálneho zabezpečenia alebo verejných úradov pre nezamestnané osoby na podporu ich prechodu do ďalšej lokality ich zamestnania v záujme hľadania alebo získania práce.

Odborný výcvik: platby z fondov sociálneho zabezpečenia alebo verejných úradov inštitúciám, ktoré poskytujú odborný výcvik ľuďom bez práce alebo s rizikom straty práce v krátkom čase, aby rozvinuli svoj potenciál pre ďalšie zamestnanie.

Služby na umiestnenie a pomoc pri hľadaní zamestnania pokrývajú sprostredkovanie, informácie a služby profesijného vedenia poskytované agentúrami na pracovné zaradenie/zamestnanosť.

Iné vecné dávky: vecné dávky inde neklasifikované, akými je poskytnutie bývania, jedla alebo šatstva alebo podobná podpora nezamestnaným osobám a ich rodinám, vrátane zníženia cien, taríf, cestovného atď. pre nezamestnané osoby.

V účele nezamestnanosť prevládali peňažné dávky financované zo sociálneho poistenia, najmä periodické dávky (53,9 %), z čoho dávka v nezamestnanosti tvorila 41,8 %. Jednorazové dávky medzioročne vzrástli o 146,5%, pričom najvýraznejší nárast predstavovali iné jednorazové dávky a kompenzácia pri nadbytočnosti.

Tab. 1.10 Výdavky na sociálne dávky na účel nezamestnanosť v SR, 2020

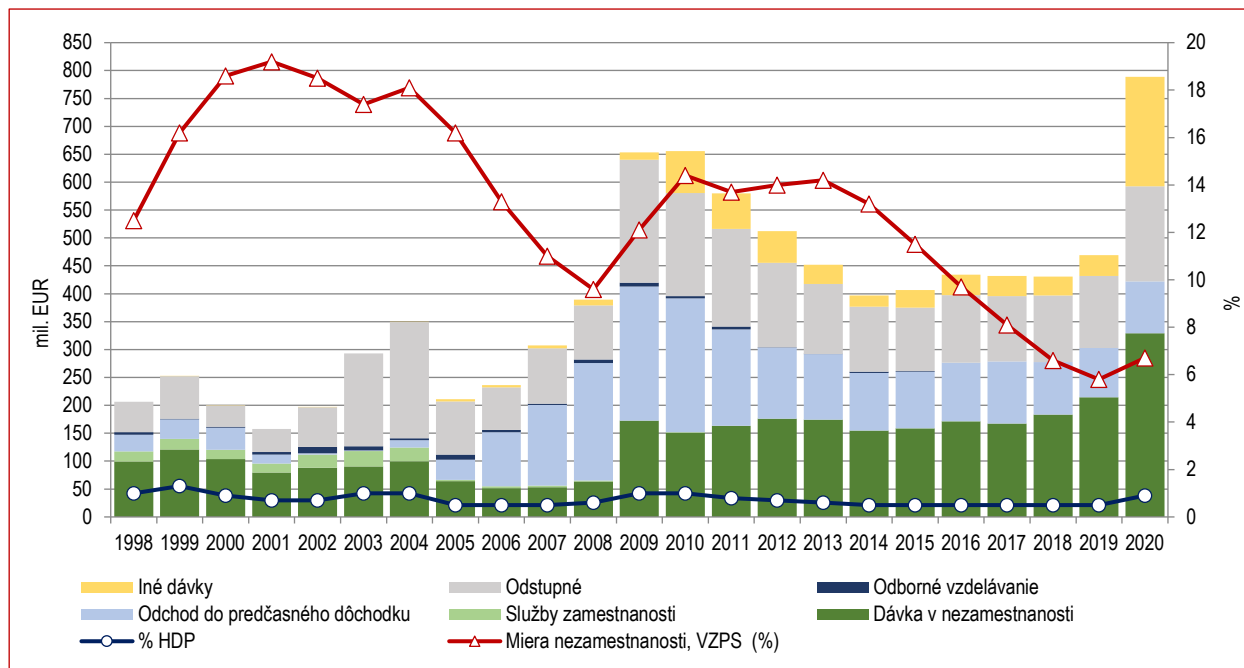
Ukazovateľ	mil. EUR	% z dávok spolu	EUR na obyv. (s.c.2010)	PKS na obyv.	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálne dávky na účel nezamestnanosť v SR	788,5	100,0	122,0	175,2	0,9	168,0
Netestované dávky na príjem	788,1	100,0	121,9	175,1	0,9	166,3
Peňažné dávky	774,4	98,2	119,8	172,1	0,8	166,7
Periodické	425,1	53,9	65,8	94,5	0,5	131,7
Plná dávka v nezamestnanosti	329,2	41,8	50,9	73,2	0,4	153,7
Čistočná dávka v nezamestnanosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Predčasný odchod do dôchodku z dôvodov trhu práce	92,8	11,8	14,4	20,6	0,1	104,7
Príspevok na odborný výcvik	0,2	0,0	0,0	0,1	0,0	1,8
Iné peňažné periodické dávky	2,9	0,4	0,5	0,6	0,0	33,7
Jednorazové	349,3	44,3	54,0	77,6	0,4	246,5
Príspevok na odborný výcvik	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Kompenzácia pri nadbytočnosti	170,7	21,7	26,4	37,9	0,2	132,3
Iné peňažné jednorazové dávky	178,6	22,7	27,6	39,7	0,2	1 406,1
Vecné dávky	13,7	1,7	2,1	3,1	0,0	361,1
Mobilita a presťahovanie	6,5	0,8	1,0	1,4	0,0	223,4
Odborný výcvik	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Služby zamestnanosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Iné vecné dávky	7,3	0,9	1,1	1,6	0,0	805,6
Testované dávky	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0	34,0
Peňažné dávky	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0	34,0
Vecné dávky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Výdavky na účel **nezamestnanosť** v roku 2019 dosiahli 788,5 mil. eur a v porovnaní s rokom 1998 sa zvýšili skoro štvornásobne (206,6 mil. eur). Najvyšší podiel z HDP tvorili výdavky na tento účel v roku 1999 (1,3 %), najnižší v rokoch 2005 – 2007 (0,5 %) a 2014 - 2019 (0,5 %). Legislatívnymi zmenami bol predčasný dôchodok v roku 2002 zrušený a znova obnovený od roku 2004. Výkyvy výdavkov na dávku v nezamestnanosti v sledovanom období boli závislé od legislatívnych zmien podmienok nároku na dávku, ich vymieravacích základov a počtu poberateľov. Podiel odstupného, ktoré vyplátili zamestnávateľia svojim zamestnancom, bol najvyšší v roku 2004 (59,7 %) a najnižší v roku 2000 (19,4 %). Od roku 2015 do roku 2019 bol podiel odstupného približne 28,0 %. V roku 2020 klesol na 21,7 %, čo predstavuje najnižšiu zaznamenanú hodnotu od roku 2000. Tento pokles bol spôsobený nárastom podielov ostatných výdavkov na dávky na účel nezamestnanosť a miera nezamestnanosti. To však neznamená, že by absolútne výdavky na odstupné klesli, práve naopak medziročne vzrástli o 32,3 %. Výdavky na služby zamestnanosti poskytované úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny boli od roku 2005 zahrnuté do administratívnych výdavkov programu sociálnej ochrany č. 21 (Politiky trhu práce).

Výrazné navýšenie spôsobili výdavky Aktívnej politiky trhu práce, v ktorej sa aj v súvislosti s ochorením COVID-19 zaviedli rôzne opatrenia, napr. pomoc pri udržaní zamestnanosti, vytvorenie nových pracovných miest najmä pre dlhodobo nezamestnaných a pod.

Graf 1.13 Výdavky na sociálne dávky na účel nezamestnanosť a miera nezamestnanosti v SR, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

1.2.7 Výdavky na účely bývanie a sociálne vylúčenie v SR (Programy sociálnej ochrany č.: 5, 6, 7, 8, 9, 12, 15)

Cieľom dávok v **účele bývanie** je pomôcť domácnostiam hradiť náklady na bývanie. Dôležitým kritériom pre definovanie rozsahu účelu bývanie je existencia testovania na príjem oprávňujúceho k dávke.

Dokonca aj keď sú dávky na bývanie vyplácané v hotovosti ako doplnok ku starobnému dôchodku alebo k dávkam minimálne zaručeného príjmu, v účele bývanie sú tieto klasifikované ako vecné dávky.

Dávka nájomného: bežný prevod po testovaní na príjem pridelený nájomníkovi verejným úradom dočasne alebo na dlhodobú bázu, aby sa mu pomohlo s nákladmi na nájom.

Sociálne bývanie: podkategória dávky nájomného. Strata príjmu nájomného z dôvodu súčasného zavedenia nekomerčného nájomného. Pridelenie bývania za nekomerčné nájomné sa musí stanoviť po preskúmaní príjmov a/alebo majetku domácnosti.

Dávka pre vlastníkov - nájomcov: bežný prevod po testovaní na príjem pridelený verejným úradom vlastníkom, resp. nájomcom pre zmiernenie ich súčasných nákladov na bývanie (v praxi často pomoc pri platení hypoték a/alebo úroku). Všetky kapitálové prevody (osobitne investičné granty) sú vylúčené.

Pojem sociálneho vylúčenia je viacrozmerný: týka sa predovšetkým nedostatočnej úrovne príjmov (chudoba), ale aj nestabilnej situácie v oblasti zdravia, vzdelania a zamestnanosti.

Tento účel sa vzťahuje k „sociálne vylúčeným“ alebo k „tým, ktorí sú vystavení riziku sociálneho vylúčenia“. Všeobecne možno cieľové skupiny identifikovať (okrem iného) ako chudobných ľudí, migrantov, utečencov, narkomanov a alkoholikov, obete násilnej kriminality.

Podpora príjmu: pravidelné platby osobám s nedostatočnými zdrojmi. Podmienky pre nárok môžu byť spojené nielen s osobnými zdrojmi, ale aj s národnosťou, miestom bydliska, vekom, pracovnou schopnosťou a rodinným stavom. Vyplácanie dávky môže mať obmedzené alebo neobmedzené trvanie; môže byť vyplácaná jednotlivcovi alebo rodine a poskytovaná ústrednou štátnou správou alebo miestnou samosprávou.

Iné peňažné dávky: podpora chudobných a ohrozených ľudí. Tieto dávky môžu vyplácať súkromné neziskové organizácie.

Bývanie: prístrešie a strava poskytovaná chudobným alebo ohrozeným ľuďom, keď tieto služby nemožno klasifikovať pod iným účelom. Môže ísť o krátkodobú pomoc v zberných strediskách, útulkoch atď. alebo na pravidelnejšej báze v špeciálnych zariadeniach, penziónoch, prijímacích rodinách a tak ďalej.

Rehabilitácia alkoholikov a narkomanov: liečenie závislosti na alkohole a drogách zamerané na rekonštrukciu spoločenského života závislých, urobiť z nich ľudí schopných samostatného života.

Iné vecné dávky: základné služby a tovary na pomoc ohrozeným ľuďom, ako je poradenská služba, denný prístrešok, pomoc pri vykonávaní každodenných povinností, strava, oblečenie, palivo atď. Sem sa tiež zahŕňa právna pomoc poskytovaná pri testovaní na príjem.

Výdavky na sociálne dávky na účel bývanie v roku 2020 medziročne vzrástli o 3,7 %. Najväčšie zastúpenie na výdavkoch mala dávka pre vlastníkov-nájomníkov, ktorá tvorila až 80,2 % z celkových výdavkov na účel bývanie.

Tab. 1.11 Výdavky na sociálne dávky v SR na účel bývanie, 2020

Ukazovateľ	mil. EUR	% z dávok spolu	EUR na obyv.(s.c. 2010)	PKS na obyv.	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálne dávky v SR na účel bývanie	43,9	100,0	6,8	9,8	0,0	103,7
Testované dávky na príjem	43,9	100,0	6,8	9,8	0,0	103,7
Vecné dávky	43,9	100,0	6,8	9,8	0,0	103,7
Dávka na zabezpečenie ubytovania¹⁾	8,7	19,8	1,3	1,9	0,0	98,4
Sociálne bývanie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Iná dávka pre zabezpečenie ubytovania	8,7	19,8	1,3	1,9	0,0	98,4
Dávky pre vlastníkov-nájomníkov	35,3	80,2	5,5	7,8	0,0	105,0

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

¹⁾ údaje sú čiastočne zahrnuté aj vo funkcii sociálne vylúčenie

V účele sociálne vylúčenie prevládala najmä testovaná pravidelná peňažná dávka podpora príjmu (pomoc v hmotnej núdzi s podielom 73,6 % z účelu sociálne vylúčenie) financovaná zo štátneho rozpočtu.

Tab. 1.12 Výdavky na sociálne dávky na účel sociálne vylúčenie v SR, 2020

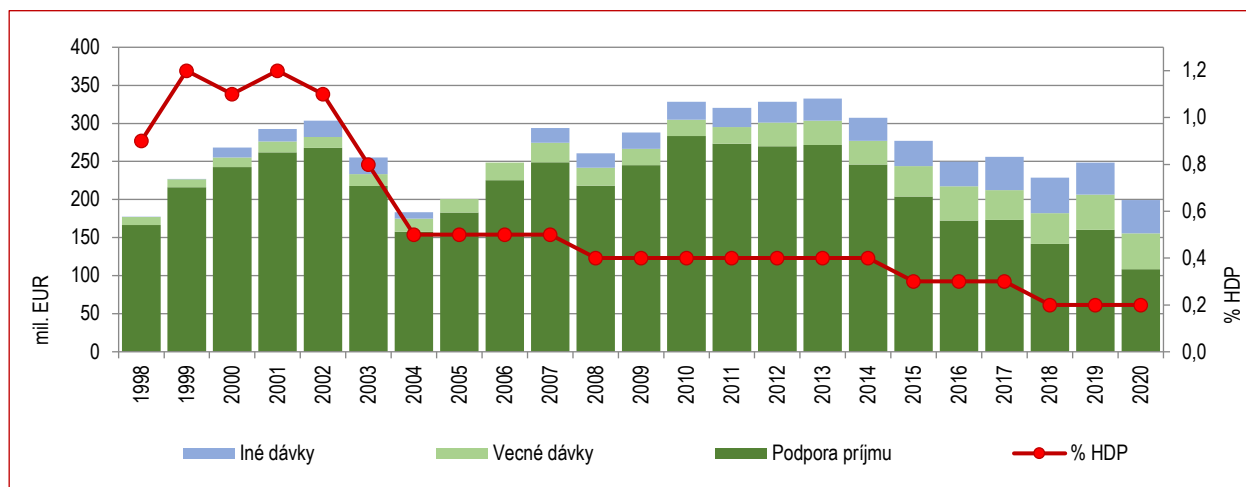
Ukazovateľ	mil. EUR	% z dávok spolu	EUR na obyv.(s.c. 2010)	PKS na obyv.	% HDP	Index 2020/2019
Výdavky na sociálne dávky na účel sociálne vylúčenie v SR	155,5	100,0	24,1	34,6	0,2	75,4
Netestované dávky na príjem	41,0	26,4	6,4	9,1	0,0	89,2
Peňažné dávky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Periodické	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Podpora príjmu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Iné peňažné periodické dávky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Jednorazové	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Iné peňažné jednorazové dávky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Vecné dávky	41,0	26,4	6,4	9,1	0,0	89,2
Ubytovanie	6,84	4,4	1,06	1,52	0,0	53,0
Rehabilitácia alkoholikov a narkomanov	1,85	1,2	0,2	0,4	0,0	123,3
Iné vecné dávky	32,33	20,8	5,0	7,18	0,0	102,3
Testované dávky	114,5	73,6	17,7	25,4	0,1	71,4
Peňažné dávky	108,6	69,8	16,8	24,1	0,1	67,7
Vecné dávky	5,9	3,8	0,9	1,3	0,0	x

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Celkové výdavky na účel sociálneho vylúčenia oproti roku 2019 poklesli z 206,3 mil. eur na 155,5 mil. eur, čo je medziročný pokles o 24,6 %. Tento pokles spôsobili najmä znížené výdavky na netestované vecné dávky, a to konkrétne dávku na ubytovanie, ktorá poklesla až o 47,0 %. V testovaných dávkach pribudli výdavky na vecné dávky (5,9 mil. eur), ktoré predstavujú výdavky na nízkoprahové centrá.

Výdavky na účely bývanie a sociálne vylúčenie medziročne klesli o 20 %, čo predstavuje najnižšiu hodnotu výdavkov na tento účel od roku 1998. Čo sa týka štruktúry výdavkov, najväčší pokles sledujeme v podpore príjmu, a to o 32,3 %, vecné a iné dávky si zachovali pomerne rovnaké hodnoty.

Graf 1.14 Výdavky na sociálne dávky na účely bývanie a sociálne vylúčenie v SR, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

* od roku 2007 vrátane štátneho príspevku pre mladých

2. Výdavky na dôchodky v SR (Programy sociálnej ochrany č. 5, 11, 13, 18, 19, 20, 22)

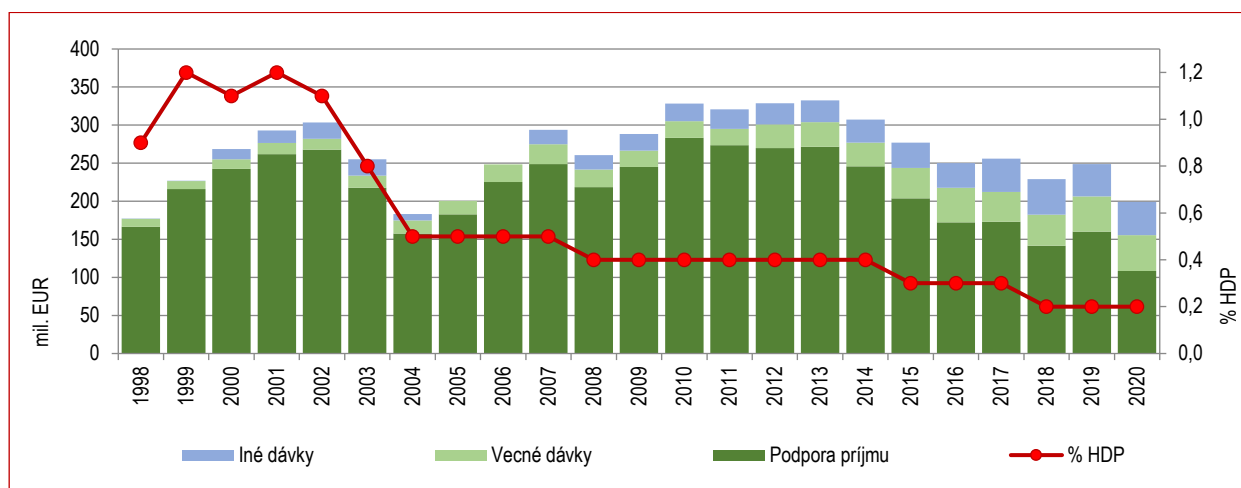
Dôchodok je vo všeobecnosti pravidelná peňažná dávka vyplácaná za účelom udržania alebo podpory príjmu dôchodcu. Nárok na dôchodok je viazaný na podmienku, že poberateľ predtým platil sociálne odvody do poisťných dôchodkových fondov (resp. dane) v presne stanovenom minimálnom období a výške. Metodika ESSPROS stanovuje 7 kategórií dôchodkov v nasledovných účeloch:

- zdravotné postihnutie (invalidný dôchodok a predčasný dôchodok v dôsledku zníženej pracovnej schopnosti),
- staroba (starobný dôchodok, predpokladaný predčasný starobný dôchodok, čiastočný starobný dôchodok),
- pozostalí (pozostalostný dôchodok: vdovský, vdovecký a sirotsky),
- nezamestnanosť (predčasný dôchodok z dôvodu situácie na trhu práce).

Každá zo 7 dôchodkových kategórií sa ďalej rozdeľuje do dvoch podkategórií, t. j. netestované a testované dôchodky. Dôchodky a dôchodkové dávky sa vyplácajú najmä v účeloch staroba, pozostalí, zdravotné postihnutie a čiastočne aj v účele nezamestnanosť.

Dôchodkové sociálne dávky sú iné sociálne dávky ako dôchodky vyplácané poberateľom dôchodkov, (napr. jednorazové peňažné alebo vecné dávky, napr. vianočný príspevok k dôchodkom).

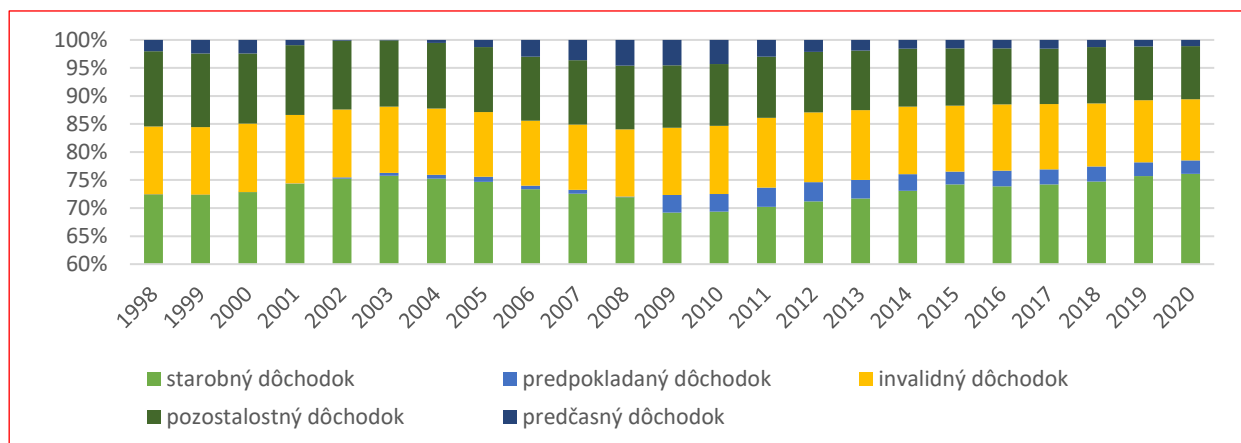
Graf 2.1 Výdavky na dôchodky v SR, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

Celkové hrubé výdavky na dôchodky v roku 2020 dosiahli 8 235,2 mil. eur, resp. 8,9 % HDP. Na jedného obyvateľa hrubé výdavky na starobné dôchodky v s. c. roku 2010 v roku 2020 predstavovali 969,73 eur. Najväčšiu časť výdavkov na dôchodky tvorili výdavky na starobné dôchodky (minimálne 69,2 % v roku 2009, maximálne 76,1 % v roku 2020; invalidné dôchodky (minimálne 10,9 % v roku 2020, maximálne 12,5 % v roku 2012), pozostalostné dôchodky (minimálne 9,5 % v roku 2020, maximálne 13,4 % v roku 1998) a predčasné dôchodky (minimálne 0,1 % v rokoch 2002 a 2003, maximálne 4,6 % v roku 2008), ktoré v roku 2020 tvorili 1,1 % podiel.

Graf 2.2 Výdavky na dôchodky v SR podľa kategórií, 1998 – 2020

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

3. Počet poberateľov dôchodkov s elimináciou duplicity v SR

V súlade s legislatívou Európskeho parlamentu a Rady č. 458/2007 poberatelia dôchodkov sú definovaní ako poberatelia jednej alebo viacerých peňažných pravidelných dávok programov sociálnej ochrany vo väzbe na sedem dôchodkových kategórií (invalidný dôchodok, predčasný dôchodok z dôvodu zníženej pracovnej schopnosti, starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, čiastočný dôchodok, pozostalostný dôchodok a predčasný dôchodok z dôvodov situácie na trhu práce).

Členské štáty EÚ sú povinné poskytovať údaje o poberateľoch dôchodkov od roku 2008 (údaje za rok 2006). Cieľom modulu o poberateľoch dôchodkov je poskytnúť celkový počet príjemcov (bez dvojitého započítania):

- pre každé zo 7 kategórií dôchodkov,
- pre každý zo štyroch účelov obsahujúcich tieto kategórie (invalidita, staroba, pozostalosť a nezamestnanosť),
- pre účely staroba a pozostalí,
- pre agregáciu štyroch účelov na úrovni spolu (bez dvojitého započítania poberateľov dôchodkov).

Poradie krokov pri eliminácii dvojitého započítania poberateľov dôchodkov:

1. Na úrovni položky vo vnútri programu.
2. Na úrovni individuálnej dôchodkovej kategórie medzi programami.
3. Na úrovni položky medzi netestovanými a testovanými subkategóriami.
4. Na úrovni vo vnútri účelu.
5. Na úrovni medzi účelmi (staroba a pozostalí).
6. Na úrovni úhrnu poberateľov dôchodkov.

Do kategórií poberateľov dôchodkov a do celkového úhrnu dôchodcov (bez dvojitého narátavania) sú zahrnuté údaje za programy sociálnej ochrany 5 (Štátna sociálna podpora), 13 (Sociálne poistenie - silové zložky), 18 (Starobné poistenie) a 19 (Invalidné poistenie). Dôchodkové dávky vyplácané jednorazovo nie sú považované za dôchodky. Poberatelia dôchodkov zo sporivých dôchodkových programov (20 - Dôchodkové sporenie a 11 - Doplnkové dôchodkové sporenie) nie sú zahrnutí v sumárnych údajoch z dôvodu, že tieto dôchodky sú vyplácané na základe individuálnych zmlúv.

Tab. 3.1 Počet poberateľov dôchodkov (bez viacnásobného narátania) podľa kategórií dôchodkov v SR, k 31. 12. 2018 – 2020

Ukazovateľ	2018			2019			2020		
	Spolu	Ženy	Muži	Spolu	Ženy	Muži	Spolu	Ženy	Muži
Poberatelia dôchodkov - úhrn	1 475 667	859 086	616 581	1 450 159	845 154	605 005	1 905 141	1 125 942	779 199
Poberatelia invalidných dôchodkov	261 947	130 118	131 829	256 376	128 062	128 314	301 387	152 332	149 055
netestovaných	260 694	129 237	131 457	255 381	127 421	127 960	298 774	150 657	148 117
testovaných	1 253	881	372	995	641	354	2 613	1 675	938
Poberatelia dôchodkov vo funkcii staroba spolu	1 135 302	677 665	457 637	1 113 478	664 272	449 206	1 223 601	657 134	566 467
Poberatelia starobných dôchodkov	1 111 545	676 047	435 498	1 090 045	662 700	427 345	1 201 770	655 500	546 270
netestovaných	1 110 292	675 166	435 126	1 088 816	661 825	426 991	1 200 365	654 599	545 766
testovaných	1 253	881	372	1 229	875	354	1 405	901	504
Poberatelia očakávaných starobných dôchodkov	23 757	1 618	22 139	23 433	1 572	21 861	21 831	1 634	20 197
Poberatelia pozostalostných dôchodkov	381 512	323 678	57 834	369 758	311 728	58 030	366 876	310 886	55 990
Poberatelia predčasného dôchodku z dôvodov trhu práce	16 794	5 326	11 468	16 437	5 125	11 312	13 278	5 590	7 688
Poberatelia dôchodkov v účeloch staroba a pozostalí	1 193 686	724 283	469 403	1 187 757	720 942	466 815	1 589 072	967 119	621 953
Počet vyplatených dôchodkov	1 771 611	1 107 787	663 824	1 768 681	1 109 943	658 738	1 411 876	875 363	522 394
Počet dôchodkov vyplatených do zahraničia	27 813			26 658			31 114		

Zdroj: ŠÚ SR - ESSPROS

V roku 2020 medziročne vzrástol celkový počet poberateľov dôchodku o 31,4 %. Pričom viac vzrástol počet žien (poberateľiek dôchodkov) z 845 154 na 1 125 942. Vzhľadom na celkový nárast počtu poberateľov, tento nárast predstavoval 1 %, pričom muži poklesli o 1 %.

Najviac poberateľov dôchodkov bolo aj v roku 2020 vo funkcii staroba, konkrétne 1 223 601 poberateľov, čo predstavuje 77 % zo všetkých poberateľov dôchodkov. Medziročný nárast môžeme sledovať aj v invalidných dôchodkov, a to o 18 %.

4. Zdroje údajov a informácií:

[1] AZÚ: Sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne, Inštitút sociálnej politiky

[2] Rezortné zisťovania MPSVR SR

[3] Ročné zisťovanie v zariadeniach sociálnych služieb, ŠÚ SR

[4] Ročné zisťovanie „Náklady práce“, ŠÚ SR

[5] Výberové zisťovanie v neziskových organizáciách, ŠÚ SR

[6] Administratívne zdroje údajov: MF SR, MO SR, MV SR, MDVRR SR, MS SR, Daňové riaditeľstvo, prevádzkovatelia MHD a prímestskej dopravy, Železnice Slovenskej republiky, samosprávne kraje Slovenskej republiky, obce a mestá SR, Migračný úrad MV SR, dôchodkové správcovské spoločnosti a doplnkové dôchodkové spoločnosti

[7] Európska komisia - verejná databáza EUROSTAT-u (Eurobase)

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/social-protection/overview>

5. Literatúra:

[1] European system of integrated social protection statistics - ESSPROS, Manual and user guidelines, 2019 edition,

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/10295301/KS-GQ-19-014-EN-N.pdf/e7c8c019-944c-1c71-ae5-1ffc8ce45200?t=1575969094000>

[2] ESSPROS publikácie

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/social-protection/publications>

[3] Správa o sociálnej situácii obyvateľstva za rok 2020, MPSVR SR

<https://www.employment.gov.sk/sk/ministerstvo/vyskum-oblasti-prace-socialnych-veci-institut-socialnej-politiky/spravy-socialnej-situacii-obyvatelstva/rok-2020.html>

[4] Publikácie k ESSPROS štatistike

https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/social/publications!/ut/p/z1/jZNDolwEIQfqUPBAseCoTRp0FL-7MVwMiSKHozPbyVeKexts9_s7gyxZCB2Hj_TbXxPz3m8u_5i2VXHMsmygCM5xICsTAt0BICU9AuQC15GsQISJQ6QvGzrVlcheEjsHj1WimOfvjBnytnI5Mf6VEA2OU2MYhQIFv3aWLANvQN23fcA1m-vJ3ZBuNbagK6D6Kj7IAwEqTztdgf8EW8dcR6U_iF5Le5tcHF9Hq0rgZMcpJfH0sjUg!!/dz/d5/L2dJQSEvUUt3QS80TmxFL1o2X1E3SThCQjFBMDg1NzAwSU5TVTAwVIMwME4w/

[5] Štatistická ročenka Slovenskej republiky 2020, ŠÚ SR

https://slovak.statistics.sk/wps/portal/21a6265a-cfed-41e1-ba1b-1a34907b1838!/ut/p/z1/rZPLcpswFlafJQuWQkclg-hOdhJw6qSDXXxh0xFENorNJaCYuk9fOZPptDOJ7cxUC40u55P-c_QLp3iJ00rs1UZoVVdiZ-ar1PsR-2M2HBIO4A-uYXyXXMfhLCDgAp7jFKd5pRtd4FWddaJA3RY1L5kFptuprciVtGDfSb09_L3iEOE53kCgfC0fkUskQZkgGSKCugH4GWGUHc9ucvWIVxdFL86JTc02fNA4vPGjkEeuPwFgk3AAYx4I0yCmFDh95Xkcx7PJfA7h3LmFMSUhPCQJwNR_409ccBH_R_-3UXBj9Eced_0b4jL_IT-R3uJYrzMZnKtBek7k6YDvHI6ZLPwPZX518GKvZI-Tqm5L47DZJx85AnyHU5WVdp-XNtiEYb7nOqY-gUPN-GhZ9fT8nHLjy7rS8qfGy_9uTHOJ096P7jdGu9AFUtW6xstLUV5lBm0lWvZytZ-ac1PK7Ruui8WWND3vb2p681O2nldWvAeUtSdyevfSNyUJaMHpRTaTqNfwwcULpgeZleeX139Bs8av9o!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

Sociálna ochrana v Slovenskej republike v roku 2020

(podľa metodiky ESSPROS)

Publikácia poskytuje analýzu príjmov a výdavkov na sociálnu ochranu a údajov o poberateľoch dôchodkov v Slovenskej republike v roku 2020. Údaje sú spracované v súlade s medzinárodne porovnateľnou metodikou ESSPROS (Európsky systém integrovanej štatistiky sociálnej ochrany).